

FORTÆLLING OG FORTOLKNING

KOLOFON

Projektet er udarbejdet af Landsnetværket af Folkekirkelige Skoletjenester, 2016.

Projektet er en videreudvikling af indskolingsprojektet: Lydspor - Leg med lyd i biblen, 2015.

www.folkekirkensskoletjeneste.dk

Logo, forside, animationsfilm og storyboardtegninger: Jeanette Nørgård

Tryk: Glumsø Bogtrykkeri A/S

Copyright: Landsnetværket af Folkekirkelige Skoletjenester og Jeanette Nørgård

PROJEKTET ER STØTTET AF

Undervisningsministeriet

A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal

LB-fonden

Jubilæumsfonden af 12.08 1973

drengen & musikken

Jonas hørte faren sætte sig på taburetten ved klaviaturet og bladde i noderne. Så skete der noget mærkeligt: Faren tændte for orglet, det vil sige den elektricitet, der drev viften, og Jonas hører, nej han mærker, hvordan omgivelserne fyldes med luft, hvordan luften strømmer ind i kancellerne. Det er som at sidde ude i naturen, i vinden, en varm vind. Jonas sidder og nyder dette sus og smældene fra registertrækkene, samtidig med at han mærker, hvordan han allerede fryser mindre og desuden slapper af, som om der er en underlig overensstemmelse mellem disse farens manipulationer med orglet og hans eget nervesystem.

Så begynder faren at spille. Johann Sebastian Bach. Haakon Hansen er overhovedet ikke i tvivl. Hvis noget kan hjælpe hans søn, må det være Johann Sebastian Bach. Og Jonas sidder inde i orgelhuset og synes, det lyder fantastisk. Som at høre musikken inde fra sig selv. Han er i musikken, han flyder på den. Hans krop bliver en pibe, og eftersom Bachs musik hænger sammen mere end nogen anden musik, føjer ting sammen, mærker Jonas, hvordan farens spil samler ham, sætter hans parterede krop sammen, og på et tidspunkt, hvor Jonas føler, som en sitren fra isse til tæer, hvordan kroppen på ny er blevet hel, og hvor musikken vælter sig specielt smukt rundt om ham, begynder han at græde, lige så stille.

Jan Kjærstad, *Forføreren*, 1993

Lydspor

Fortælling og fortolkning

I stort set alle danske kirker findes et orgel. Med sine mange stemmer og klange kan orglet imitere mange forskellige instrumenter og dermed spille som et helt orkester. Orglet spiller både til barnedåb, bryllup og begravelse; både til hverdag og fest. På den måde udgør orglet lydsporet til ritualer og fortællinger, der tematiserer menneskelige grundstemninger som glæde, sorg, tomhed og fylde.

I dette projekt skal eleverne udforske, hvordan orgelmusikken kan udtrykke følelser og stemninger på en anden måde end det talte sprog. Derfor kobles musikken til fem udvalgte bibelske fortællinger, som alle beskæftiger sig med grundlæggende tilværelsesspørgsmål. Eleverne kan således bruge fortællingerne om Adam og Eva, Abraham og Isak, den fortabte søn, påsken og Paulus som et spejl for deres egne tanker og erfaringer om det at være menneske.

Lydspor er inspireret af Jan Kjærstads beskrivelse af, hvordan drengen Jonas - siddende inde i faderens orgel - 'spilles hel' af Johan Sebastian Bachs musik. Orglets toner udtrykker og spejler Jonas' sorg, og samtidigt virker musikken rensende og forløsende. Animationsfilmen LYDBØLGE, som eleverne ser som indledning til forløbet, er inspireret af afsnittet om Jonas' oplevelse i orglet.

Med denne fortælling som afsæt skal eleverne arbejde med musikkens og lydens sprog gennem leg og eksperimenter. Denne eksperimenterende leg med musik og lyd foregår på en online lydplatform, LYDMASKINEN, hvor eleverne skal vælge musik og reallyde til en af de fem bibelske fortællinger. Som afslutning lyttes der omhyggeligt til de lydspor, som eleverne har skabt.

Formål for LYDSPOR-forløbet

Eleverne skal - med en legende og eksperimenterende tilgang - undersøge følgende spørgsmål:

- Hvilke lyde kan et orgel frembringe? Hvilke forskellige stemninger kan man opleve, når man lytter til orgelmusik?
- Hvordan bruges orgelmusikken i forbindelse med ritualer og kirkelige handlinger, der markerer vigtige begivenheder i menneskers liv?
- Hvordan knyttes orglets musik og stemninger til de grundlæggende tilværelsesspørgsmål?
- Hvilke menneskelige livssituationer, grundstemninger og grundlæggende tilværelsesspørgsmål kommer til udtryk i de bibelske fortællinger, og hvordan kan de udtrykkes i musik og lyd?

God fornøjelse med projektet!

Landsnetværket af Folkekirkelige Skoletjenester

Indholdsfortegnelse

Forord	5
Beskrivelse af projektet	8
<i>Målgruppe</i>	8
<i>Fag</i>	8
<i>Omfang</i>	8
<i>Læringsmål</i>	8
Metodisk vejledning	9
Baggrundsviden til læreren	23
Den æstetiske tilgang i LYDSPOR	24
Den kristendomsfaglige tilgang i LYDSPOR	26
Berettermodellen som analysemodel	30
Gennemgang af 5 bibelske fortællinger	31
<i>Adam og Eva</i>	32
<i>Abraham og Isak</i>	33
<i>Den fortabte søn</i>	34
<i>Påskefortællingen</i>	35
<i>Paulus</i>	36
Den musikfaglige tilgang i LYDSPOR	37
<i>Johann Sebastian Bach</i>	39
Litteraturliste	41

Indholdsfortegnelse bilag

Bilag		42
Genfortællinger		
Bilag 1 og 2	<i>Adam og Eva</i>	43
Bilag 3 og 4	<i>Abraham og Isak</i>	47
Bilag 5 og 6	<i>Den fortabte søn</i>	51
Bilag 7 og 8	<i>Påskefortællingen</i>	55
Bilag 9 og 10	<i>Paulus</i>	61
Bilag 11: Lydsang		65
Bilag 12: Vejledninger til LYDMASKINEN		66
Bilag 13: En præst fortæller		70

Beskrivelse af projektet

Målgruppe

4.- 6. klassestrin

Fag

Kristendomskundskab og musik

Nogle af forløbets aktiviteter er rent kristendomsfaglige, og andre rent musikfaglige.

Men flere af aktiviteterne - som arbejdet med filmen, mødet med orgelmusikken og arbejdet med at lave en lydfortælling på LYDMASKINEN - er relevante for begge fag.

Dansk vil også kunne inddrages. Fx arbejdes der med, hvordan en historie analyseres og fortolkes ud fra berettermodellen.

Omfang

8-12 lektioner fordelt på begge fag

Læringsmål

- Eleven kender orglets opbygning og funktion og skal kunne forklare, hvordan orglet anvendes i folkekirken til forskellige begivenheder og ritualer.
- Eleven kan med eksempler vise, hvordan lyd og musik kan udtrykke stemninger og følelser på en anden måde end det talte og skrevne sprog.
- Eleven skal kunne udtrykke sig om menneskelige livssituationer, grundstemninger og grundlæggende tilværelsesspørgsmål og kunne tale med om hvordan disse udtrykkes i 5 bibelske fortællinger.
- Eleven skal kunne lave en handlingskurve både til en bibelsk fortælling og til et klassisk musikstykke.
- Eleven skal kunne udarbejde et storyboard, der omsætter en fortælling til lyd og musik.
- Eleven skal ud fra et storyboard kunne gengive en fortælling uden ord, men udelukkende ved at kombinere musik og realløbe.
- Eleven skal kende den 3-delte liv-død-ny begyndelse-struktur, som alle fortællinger i dette forløb følger.
- Eleven kan lytte opmærksomt til musik fra forskellige genrer
- Eleven kan analysere musikkens funktion og virkning

Metodisk vejledning

Fasebeskrivelse

- 0** Fase 0: Forberedelse for læreren
- 1** Fase 1: Introduktion med animationsfilm. Fokus på film og musik (1-2 lektioner)
- 2** Fase 2: Kirkeorglet og kirkens musik. Enten i klassen eller ved besøg i kirken (2 lektioner)
- 3** Fase 3: Arbejde med de 5 bibelfortællinger (2-4 lektioner)
- 4** Fase 4: Lave en lydfortælling på IT-plattformen LYDMASKINEN (2-3 lektioner)
- 5** Fase 5: Afrunding (1 lektioner)

Forberedelse for læreren

- Få aftaler i hus med kolleger, der skal inddrages i projektet.
- Tjek, at I har modtaget klassesæt af elevfoldere, hvorpå eleverne skal udarbejde storyboard over deres lydfortælling
- Eleverne skal arbejde med IT-plattformen LYDMASKINEN. Den ligger online og tilgås fra iPads, andre tablets og almindelige computere. Brug browseren Chrome, Safari eller Firefox. Tjek, at det fungerer, som det skal.
Programmet virker ikke i Internet Explorer
- Book evt. computere, tablets, IT-lokale osv.
- Opret eleverne med brugernavn og password på IT-plattformen LYDMASKINEN. (<http://lydmaskinen.lydspor.net/site/login>) . Tjek derfor, at koder til LYDMASKINEN er modtaget, og at du kan oprette dine elever som brugere som beskrevet i bilag 12 (instruktionsvideo om at oprette brugere kan også ses på www.lydspor.net).
- Hvis den lokale skoletjeneste lægger op til et kirkebesøg i dette forløb, skal besøget aftales med præst og organist i god tid.

Introduktion

Animationsfilm, film og musik

1-2 lektioner

I introduktionen arbejdes med, hvordan musik bruges i film. Dette skal skærpe elevernes opmærksomhed på, hvordan musik både kan være medfortællende og selv fortælle en historie.

Der arbejdes med

A. To klip fra biografilm. (Vælg selv to filmklip. Se filmideer i tekstboksen)

B. Animationsfilmen LYDBØLGE (4 min.), der er lavet til dette projekt. (Filmen kan ses via www.lydspor.net.) Filmen viser - via en fortælling om en dreng, der gemmer sig i en kirke og påvirkes stærkt af orglets musik - at musik er et særligt sprog og i nogle tilfælde kan have stor betydning for mennesker i bestemte livssituationer.

A. To klip fra biografilm.

Eleverne skal først lytte til filmens lydspor - uden at se filmen. Hvad mon det er for en handling, musikken giver udtryk for? Hvilke stemninger er der i musikken?

Se herefter filmen med lyd og stil følgende spørgsmål:
På hvilken måde spiller musik og billedflade sammen?

B Animationsfilmen LYDBØLGE.

Se filmen LYDBØLGE.

Eleverne bruger lidt tid på selv at sidde og genkalde sig filmen. Hvad skete der? Hvad hæfter de sig ved? Hvad undrer de sig over?

Lad herefter eleverne samtale to og to om følgende:

Beskriv filmen for hinanden - hvad sker der?

Hvordan har drengen det, da han går ind i kirken?

Hvordan vil I beskrive/fortolke det, der sker med drengen, når organisten begynder at spille?

Hvad fortæller filmen om musik? Lyt til musikken fra filmen - uden billeder.

Eleverne lukker øjnene og forsøger at forestille sig billederne i deres "indre biograf".

Lydsang kan evt. læres her eller senere.

Noder og tekst - bilag 11

Indspilning af sangen findes på www.lydspor.net

Ideer til filmklip

Rettighedsreglerne betyder, at vi ikke kan indlejre eller linke til klip fra spillefilm på projektets hjemmeside. Derfor må den enkelte lærer selv finde to egnede filmklip enten via YouTube, på en dvd eller via en streamingtjeneste. Fx. Filmstriben

Arn tempelridderen: Scenen hvor den svenske ridder Arn Magnusson angriber Saladins konvoj. Spændingsopbygning og kulmination. Filmen kan ses via filmstriben.dk med biblioteksadgang. Se fra timer: 01:56-02:00.

Søg evt. på You Tube - "arn the templar battle scene"

Harry Potter og halvblodsprinsen: Scenen umiddelbart efter at Snape har dræbt Dumbledore og ca. 3 min frem. Her er musikken rekvium-sagtig, og der er ingen dialog.

Filmen kan ses via filmstriben.dk med biblioteksadgang. Se fra timer 02:10 - 02:13. Søg evt. på You Tube "Dumbledore death and farewell". Her kan man også finde soundtracket uden billedside.

Walt Disney: Ønsker man at præsentere eleverne for musik med en mere lys og munter stemning end i de to foregående eksempler, findes den for eksempel i mange af Walt Disneys produktioner.

Søg evt. på You Tube på

Bambi Walt Disney

eller

Ugly Duckling Walt Disney.

Kirkeorglet og kirkens musik

2 lektioner Nedenstående vejledning er for de klasser, der **ikke** besøger kirken

Formålet med denne introduktion til kirkemusikken er, at eleverne får viden om orglets opbygning samt en forståelse for, hvordan musik kan understøtte, udtrykke, ledsage, fastholde og fortolke stemninger og livsbegivenheder.

Der er produceret 9 små film med organist Povl Balslev. Nedenfor ses forslag til, hvordan disse kan indgå i undervisningen. Den enkelte lærer vurderer hvilke film, der skal vises. De ligger alle på www.lydspor.net under "Lærer".

I forløbet skal eleverne

1. præsenteres for orglet som instrument,
2. beskrive kirkens musik og tale om, hvordan den kan ledsage, understøtte og fortolke stemninger og livsbegivenheder,
3. arbejde med kirkens ritualer, og
4. stille sig selv spørgsmålet om, hvorvidt musik kan indeholde en fortælling.

1. Orglet som instrument

Eleverne ser tre små film, hvor organist Povl Balslev præsenterer orglet og fortæller om dets opbygning, stemmer og giver eksempler på dets musikalske spændvidde. Han fortæller om piber, registre, manua-ler, tempo, styrke, og tonehøjde, og om hvordan han ved hjælp heraf kan skabe forskellige stemninger i musikken.

Følgende film afspilles

Film 1 om orglets opbygning

Film 2 om orglets stemmer

Film 3 om orglet spiller bas harmoni og melodi

Forslag til uddybende spørgsmål:

- Hvad gør det for oplevelsen af orgelmusikken, at orglet både spiller melodi, harmonier, bas?

2. Stemninger og livsbegivenheder i kirken

Læs præstens fortælling (Bilag 13) og tal om, hvilke begivenheder orglet skal spille til i kirkerummet.

I de følgende film skal eleverne forholde sig til, hvorvidt og hvordan musik kan afspejle både glæde, sorg, vrede, vemod og begejstring eller hvordan musikken kan understøtte eller fortolke de forskellige livsbegivenheder, mennesker, der kommer i kirken, kan stå i.

Eleverne skal nu lytte til fem små stykker orgelmusik og beskrive stemningerne. De kan overveje:

- Hvordan er tempoet?
- Hvordan er styrken?
- Hvilke instrumenter kan I høre?

Film 4: fem musikstykker

Efter hver af de fem musikstykker standses der op, og eleverne overvejer hvilken stemning de oplevede at musikken rummede eller hvilken stemning de måske selv kom i, da de hørte musikken.

Her kan elevfolderen uddeles og man kan tale om de mange ord på folderens bagside: Trist, glad, melankolsk, truende, legende, sørgmodig...

Eleverne kan lytte til musikken igen og bruge ordene til at beskrive de stemninger de kan afkode i musikken.

3. Kirkens ritualer

Eleverne skal nu lytte til eksempler på musik, der spilles til bestemte situationer i kirken.

Eleverne kan ligge på gulvet eller sætte sig godt til rette med god afstand til hinanden. Undervejs kan de overveje, hvilken funktion kirkemusikken har i forbindelse med de kirkelige handlinger og hvilke stemninger, de synes musikken frembringer.

Forslag til spørgsmål:

- Hvilken funktion har musikken i kirken?
- Hvilken stemning kommer I, når I lytter til denne musik?
- Hvilke virkemidler er i brug rent musikalsk? Hvilke instrumenter? Styrke? Tempo?
- Betyder det noget, hvilken musik, der bliver spillet?

Film 5: Begravelse: Her kan der være forskel på, hvordan musikken lyder eller opleves alt afhængigt af hvem, der er død. Men uanset dødsårsagen og omstændighederne vil kirkerummet og de mennesker, der sidder der, som oftest være mærket af sorg. Sorgen rummer forskelligrettede følelser, alt efter den enkeltes forhold til afdøde og omstændighederne for dødsfaldet. Musikken kan være med til at mildne sorgen, men den kan også bringe sorgen tydeligere frem.

Film 6: Bryllup: Et bryllup er en glædelig begivenhed i kirken. De enkelte brudepar kan være med til at sætte deres præg på handlingen og dermed stemningen - især i forbindelse med valg af musik og salmer. Her kan det bl.a. også spille ind om brudeparret er yngre eller ældre, om de har været gift tidligere, om de har levet sammen i mange år.

Film 7: En almindelig gudstjeneste: Hver søndag er der højmesse i Den danske Folkekirke. Her sidder mange forskellige mennesker på kirkebænkene. Musikken ved en højmesse er sammensat, så den spiller sammen med de tekster, præsten læser fra prædikestolen den søndag og de salmer, der er valgt til at understøtte teksterne. Samtidig er musikken med til at "tale" i et andet sprog til de mennesker, der sidder i kirken. Som intro og outro spilles det, der hedder: Præludium ("før leg" eller "forspil") og postludium ("efter leg" eller "efterspil")

4. Kan musik indeholde en fortælling?

Eleverne skal nu lytte til et længere stykke musik med en vis dynamik - nemlig Bachs orgelmusik, der er underlægning til animationsfilmen *Lydbølge*. Lydfil findes på www.lydspor.net under "til læreren". Musikken er sat sammen til filmen og elever skal prøve at sætte ord på den stemning, musikken skaber. Kan de høre fortællingen i musikken? Hvilken stemning er der i musikken? Passer den til fortællingen om drengen?

Her kan udvides med den musikfaglige vejledning om Bachstykkerne i projektet (s. 19-22)

FASE 3

5 bibelske fortællinger

3-4 lektioner

Genfortællinger ligger som bilag i to sværhedsgrader. (A svær) (B let). Der lægges op til at arbejde med følgende fem bibelfortællinger.

1. Adam og Eva (1. Mosebog)
2. Abraham og Isak (1. Mosebog)
3. Den fortabte søn (Lukasevangeliet)
4. Påskefortællingen (alle evangelierne)
5. Paulus (Apostlenes Gerninger)

A Fortælling

Det foreslås, at eleverne arbejder sammen to og to.

Læreren skal beslutte, hvor mange fortællinger klassen skal arbejde med. Vi anbefaler, at eleverne får kendskab til pointerne i alle de fortællinger, der arbejdes med i klassen, således at man i fællesskab kan samle op og diskutere indholdet i fortællingerne.

Eleverne kan læse fortællingerne som hjemmearbejde, højt for hinanden to og to eller individuelt. Læreren kan også læse en eller flere af fortællingerne højt.

For at sikre, at alle elever får en god start på arbejdet med fortællingerne, gennemgås fortællingerne i klassen, når eleverne har læst dem.

Tal om de centrale temaer i fortællingerne ud fra den PowerPoint, der findes på projektets hjemmeside.

- Hvilket overordnet tema mener eleverne, der er for fortællingen?
- Hvad har det med de grundlæggende tilværelsesspørgsmål at gøre?
- Kender eleverne til lignende problematikker i dag?

B Fortolkning

Herefter skal eleverne to og to enten vælge eller få tildelt én fortælling. Denne fortælling skal de arbejde videre med og afslutningsvis lave et lydspor til på LYDMASKINEN.

Alle tilmeldte klasser får tilsendt elevfoldere, der skal bruges til elevernes arbejde med deres fortælling.

Hvordan lyder orglets musik?

Melankolsk	Trist	Glad	
Jublende	Lys	Lystig	Vred
Vild	Forvirrende	Euforisk	
Truende	Legende	Foruroligende	
Rolig	Dyster	Let	Angstfuld
Sørgmodig	Søvndyssende		

Dit navn:

Brugernavn:

Kode:

www.lydspor.net

LYD SPOR

Læringscenteret for
Hvidovre
skolelærere

DREJEBOG TIL LYDFORTÆLLING

Start Midte Slutning

STEMNINGER	Lys	glubende	bist pennens	vild lydig	dyster truende	sorgfuld angstfuld	glad	rolig legende	vild dyster	foruroligende truende		
OVERSKRIFT	Far og to sønner	Den yngste beder om arven	Faderen er i skyld	Sønner fester vildt	Hungersnød	Sønnen dræber hujen	Fuld af angst	Faderen ser sønnen	Faderen løber søn i møde	Far og søn krammer hin	Bror bliver vred	fest

OPGAVE

1. Læs fortællingen højt for hinanden.
2. Giv hver afsnit i fortællingen en overskrift.
3. Tal om hvilken stemning der er i hvert afsnit. Brug ordene til højre.
4. Vis fortællingens spændingskurve hen over de to grå felter ovenfor.

Glad	Rolig	Vild	Foruroligende
Trist	Legende	Dyster	Truende
Melankolsk	Let	Lys	Søvnlysende
Jublande	Forvirrende	Lystig	Vred
Euforisk	Sørgmodig	Angstfuld	Hvirvlende

Fortællingens handling

Eleverne analyserer og diskuterer fortællingens handling. På den tilsendte elevfolder skal eleverne efterfølgende tegne eller beskrive handlingen i det nederste grå bånd. Der skal fx være minimum to scener til at beskrive fortællingens begyndelse, fem scener til at beskrive midten og minimum to scener til at beskrive slutningen.

Stemninger i fortællingerne

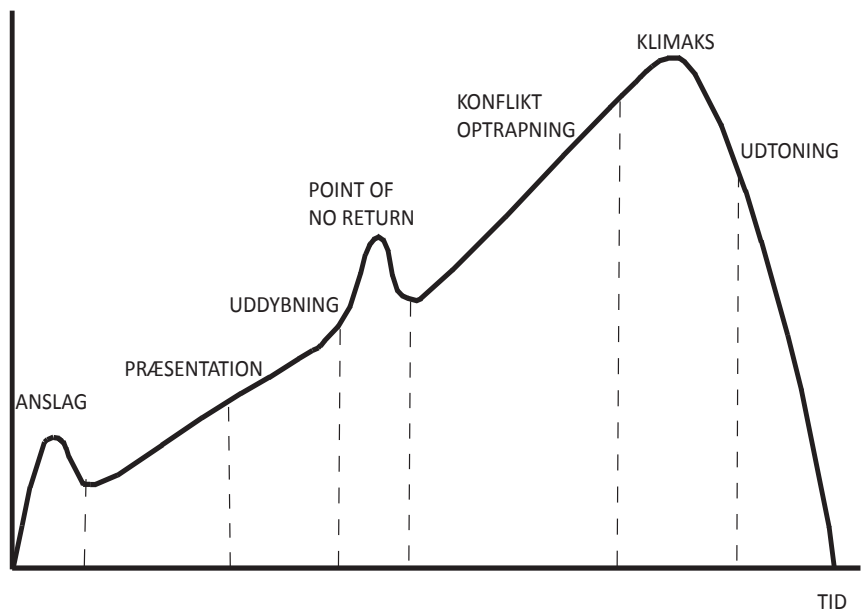
På elevfolderen findes en række eksempler på ord, der beskriver forskellige stemninger: glad, trist, melankolsk, jublende, euforisk, sørgelig, angstfuld, truende, vild, dystert, rolig, legende. Eleverne skal skrive de stemningsbeskrivende ord ind, hvor de synes, de passer. De kan naturligvis selv finde andre ord.

Handlingskurve /spændingskurve

Eleverne skal nu diskutere fortællingens spændingskurve. Hvordan bygges fortællingen op, hvornår kulminerer den, hvordan flader den ud?

Til formålet får eleverne en rød aluminiumstråd/bonzaitråd, der tilsendes fra den lokale skoletjeneste eller anskaffes af læreren. Inden for de to grå felter i elevfolderen skal eleverne nu definere spændingskurven med deres tråd.

SPÆNDING

Til dansk læreren

Det kan være en mulighed, at eleverne arbejder med berettermodellen for at få redskaber til at nuancere deres beskrivelse af fortællingens opbygning. Se under "Den kristendomsfaglige tilgang i projektet" side 30-31

FASE 4

Lydmaskinen

2-3 lektioner

Med afsæt i de erfaringer, de fik gennem arbejdet med

Fase 2 *Kirkeorglet og dets musik*

Fase 3: *Bibelfortællingerne*

skal eleverne skabe deres egen lyd og musik-udgave af fortællingen på onlineplatformen LYDMASKINEN.

Eleverne arbejder fortsat sammen to og to. De lytter til lydene på platformen og beslutter, hvilke stykker orgelmusik og hvilke reallyde der passer bedst til fortællingen.

Den færdige lydfortælling består kun af musik og lydeffekter - ingen tale.

OBS: Når eleverne har arbejdet selvstændigt i ca. 30 minutter, er det en god idé at udveksle erfaringer.

1. Fx. ved at at grupperne mødes og viser hinanden, hvor langt de er, og hvad de har lagt vægt på.
2. Fx. ved at nogle af fortællingerne vises for klassen og der tales om udfordringerne med at finde frem til den mest rammende musik til en given scene.

Brug opsamlingen til gensidig inspiration og til at kvalificere gruppernes arbejde.

Introduktion til programmet

På www.lydspor.net i under menupunktet "lærer" findes en lille video på 9 minutter, der viser, hvordan LYDMASKINEN er bygget op, og hvordan man laver en fortælling.

Eleverne kan enten selv se introduktionen, eller den kan gennemgås fra klassens storskærm.

En grundig lærerrettet introduktion til programmet findes i bilag 12.

Her gennemgås også, hvordan du som lærer opretter dine elever som brugere. På www.lydspor.net findes desuden en video, der demonstrerer, hvordan du opretter dine elever som brugere.

Til musiklæreren

På s. 19 i afsnittet "metodisk vejledning om musik" er der ideer til, hvordan der kan arbejdes yderligere med de tre Bachstykker, der indgår i animationsfilmen LYDBØLGE

FASE 5

Afrunding

1 lektion

Eleverne lytter til hinandens lydfortællinger. Det kan fx organiseres som en gætteleg: Hvilken af fortællingerne tror I, at denne lydfortælling er lavet over? Afrundingen bruges desuden til at repetere og forankre forløbets vigtigste pointer.

Metodisk vejledning - musik

Nedenstående vejledning giver forslag til, hvordan der i musikfaget kan arbejdes med:

A. hvordan de forskellige elementer i musikken - puls, rytme, harmoni, akkorder, melodi og bas - har betydning for et musikstykkets udtryk og stemning.

B. de tre Bachstykker, der indgår i animationsfilmen LYDBØLGE.

A: Introduktion til seks musikfaglige begreber

På projektets hjemmeside www.lydspor.net ligger der lydfiler og videoklip til det musikfaglige arbejde. Blandt andet ligger der seks små film (1-3 min.) om hhv.:

- Puls
- Rytme
- Harmoni
- Akkorder
- Melodi
- Bas

På videoerne fortæller og spiller musiker og musiklærer, Stefan Teilmann Laub Nielsen, sig igennem de seks begreber.

Eleverne introduceres til de musikfaglige begreber, enten ved at de ser de seks små klip fra hjemmesiden, eller ved at musiklæreren selv demonstrerer og forklarer.

B: Forslag til at arbejde med Bachstykkerne i projektet

Eleverne skal hver især bruge ca. 1 m bonzaitråd. De har måske allerede fået et stykke til arbejdet med deres lydfortælling; i givet fald kan man bruge det.

Bonzaitråd/aluminiumstråd kan bestilles på nettet, hvis ikke den lokale skoletjeneste har medsendt det.

Adagio i C-dur BWV 564

Musikken har et roligt, meditativt og genkendeligt mønster med variationer over samme tema. Det er ikke musik, der appellerer til bevægelse. Det er musik, man har lyst til at sidde stille til og lade flyde forbi som landskabet gennem et togvindue.

Der er noget længselsfuldt og drømmende over stykket – men også noget sorgfuldt. Det tilbagevendende tema stabiliserer dog musikken, så den ikke falder ikke helt ned og tager lytteren med i faldet.

Lytte og samtale

Lyt til musikken, gerne liggende med lukkede øjne, og lad efterfølgende eleverne sætte ord på den stemning, musikken skaber.

Prøv at tænke tilbage til filmen: Hvor bliver netop denne musik spillet (mens drengen går ind i kirken)? Hvad fortæller musikken – hvilken stemning lægger den op til?

Passer musikken til det, den skal fortælle? Hvordan er melodien – hvordan bevæger den sig?

Puls og direction

Musikken spilles igen og eleverne tæller til musikken: Hvordan er taktslaget/rytmen?

Eleverne former nu deres bonzaitråd som en dirigentpind og dirigerer på skift til musikken efter pulsslaget.

Toccata i D-mol BWV 565

Musikken er voldsom og medrivende. Den buldrer, hvirvler, river og ryster under stor variation. Man får en fornemmelse af at få fortalt en meget dramatisk historie. Musikken efterlader ikke lytteren i meget hvile og kræver med sine skiftende temaer stor opmærksomhed. Der er stærk fremdrift i stykket, og man kan godt få fornemmelsen af, at det for så vidt er uden ende. Bedst som man tror, at man skal hvile, begynder et nyt tema.

Lytte og samtale

Lad eleverne lytte til musikken og bed dem om at være opmærksomme på, hvor varieret den er.

Hvor i tegnefilmen bliver denne musik brugt? (Drengen overvældes af lydbølgen fra orglet og kastes rundt af musikken)?

Hvad bliver musikken brugt til at fortælle? Passer musikken godt sammen med det, den skal fortælle?

Hvad betyder det for lytterne, at musikken varierer så meget? Hvad er stemningen i musikken?

Forandrer stemningen sig, eller er der en grundstemning? Hvis musikken skulle fortælle en historie, som ikke er historien fra tegnefilmen – hvad tror I så historien ville handle om?

Musikkens spændingskurve

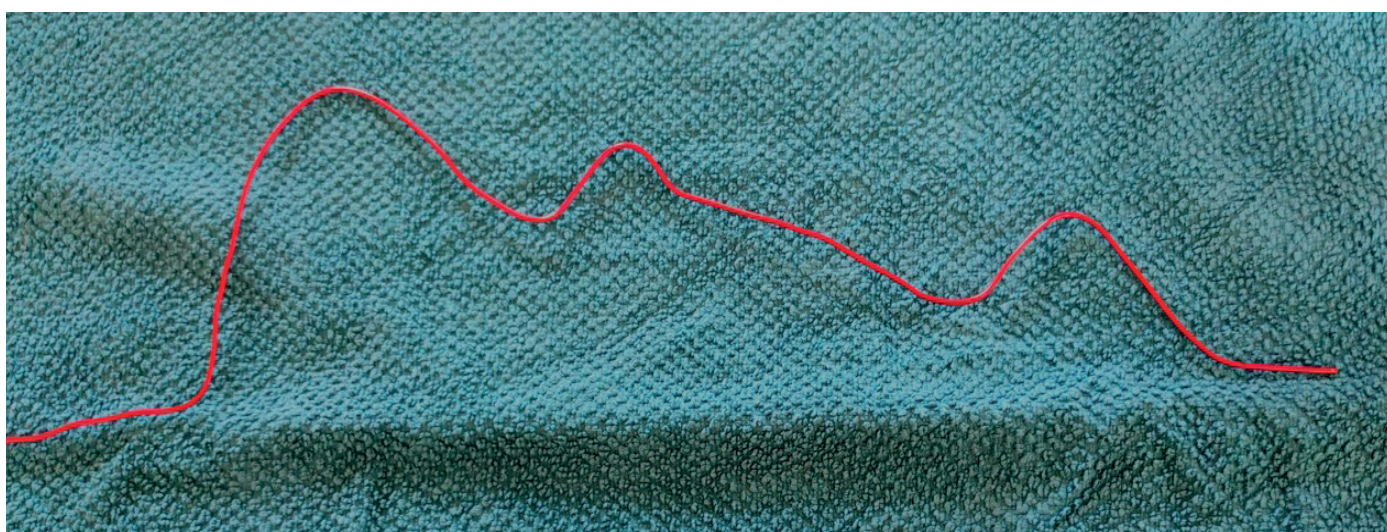
Eleverne skal nu igen bruge deres bonzaitråd og stille sig i kreds.

1. Tre elever får til opgave at være de første til at forme en bid af musikkens bevægelsesmønster med deres tråd, imens musikken afspilles; fx 30 sekunder ad gangen. De skal hver især forme

en spændingskurve, der viser musikkens stemning og intensitet.

2. Herefter lægges de tre elevers tråd under hinanden i midten af kredsen – sådan at der nu ligger tre forskellige bud på en spændingskurve over de første 30 sekunder af musikstykket.
3. De tre elever bytter plads med tre klassekammerater, der nu former den næste 30 sekunders bid.
4. De tre nye elever lægger deres tråd i midten, bytter plads med tre nye klassekammerater og så fremdeles, indtil hele stykket er gennemlyttet.

Hvad viser elevernes 'partitur'? Er der forskel på de tre partiturer, eller følger elevernes mønstre hinanden nogenlunde?

Fuga i A-mol BWV 543

I dette stykke kan man godt få indtryk af, at musikken former sig i liggende, skråt opadgående spiral – og så nedad igen. Det er, som om det ene tager det andet med sig. Nye bevægelser 'trækker' de foregående med sig op og ned, i cirkelbevægelser og stadigt frem, uden at noget går 'tabt' undervejs. Der er fremdrift og stadig mere fylde i stykket, indtil det mod slutningen begynder at tabe pusten, og 'udånder' på det sidste hektiske stykke.

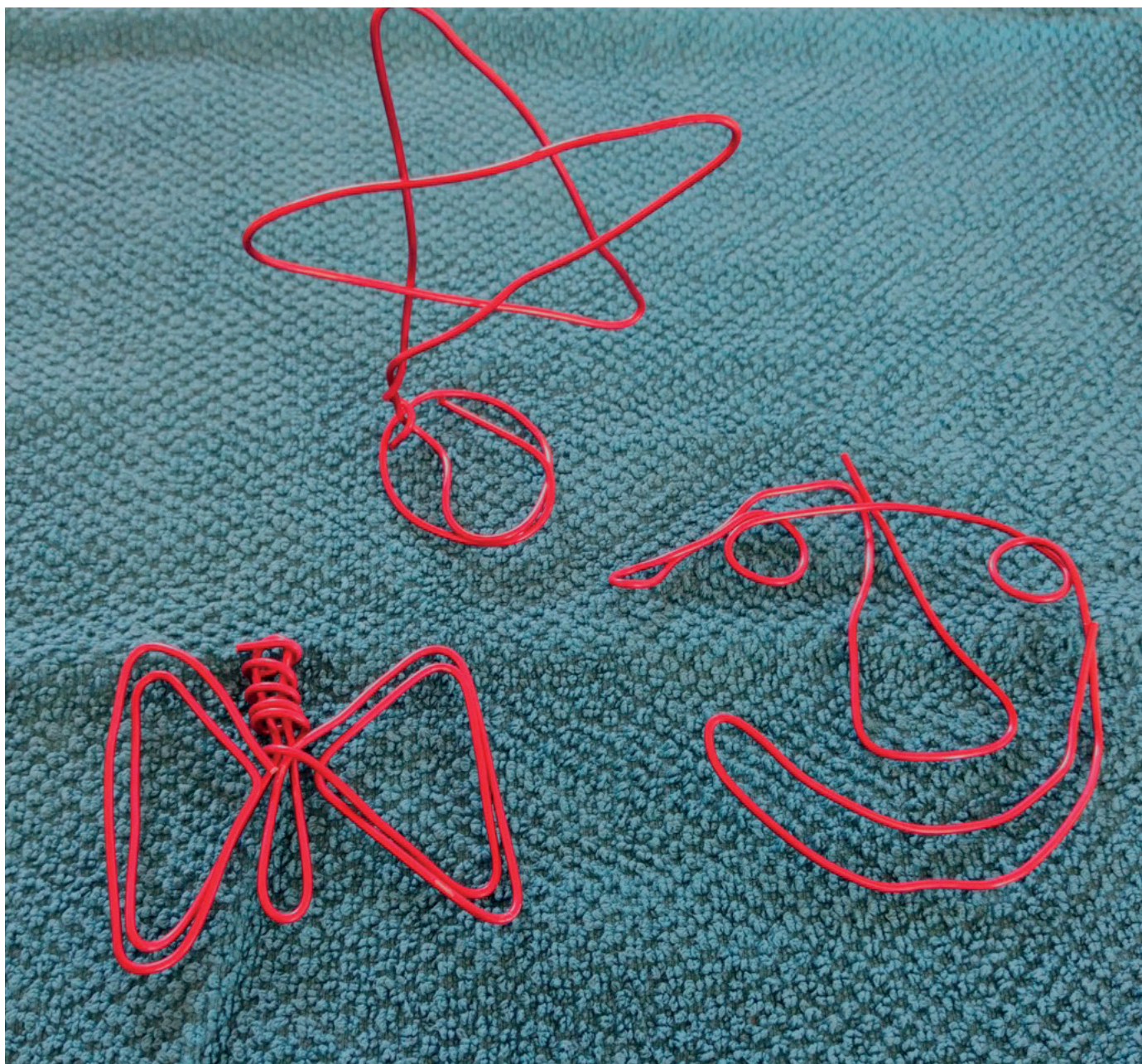
Lytte og samtale

Lad eleverne lytte til musikken. Hvor i tegnefilmen bliver musikken brugt (der, hvor lyddyrene løfter den sovende dreng ud gennem orgelpiben og tilbage til realverdenen)? Passer musikken godt sammen med det, den skal fortælle?

Lytte og skabe

Eleverne skal igen bruge deres bonzaitråd.

1. Lad eleverne lytte til musikken igen, gerne liggende med lukkede øjne. Bed dem forinden være opmærksomme på, om musikken former mønstre eller figurer i deres hoved – og i givet fald hvilke?.
2. Når musikken er færdig, former eleverne med deres bonzaitråd til en konkret eller abstrakt figur, måske et mønster, de mener passer til musikken.
3. Figurene placeres samlet på gulvet, så de danner kunstværket "Bachs Fuga i A-mol (og så klassens navn). Det er ikke helt ligegyldigt, hvordan figurene står i forhold til hinanden. Giv eleverne tid til at flytte lidt rundt på dem, indtil man mener, at 'værket' er færdigt.
4. Fotografér, forstør og kopiér værket efterfølgende til ophængning i klassen.

Baggrundsviden

til læreren

Den æstetiske tilgang i LYDSPOR

I LYDSPOR arbejder eleverne med musik, lyde og fortællinger på to forskellige måder:

- De lytter til orglets musik og kirkens lyde og de får fem bibelske beretninger fortalt i ord og billeder.
- De skaber selv deres egne lydfortællinger ved at sætte musik og lyd til en bibelsk fortælling.

Dette projekt tilstræber, at der bliver et frugtbart samspil mellem elevernes møde med et eksisterende æstetisk værk (orgelmusik og fortælling) og elevernes arbejde med selv at skabe et æstetisk udtryk (lydfortælling på LYDMASKINEN).

Vi bruger begrebet **æstetisk erfaring** til at beskrive kvaliteterne i elevernes møde med et eksisterende æstetisk udtryk. Og vi bruger begrebet **æstetisk læreproces** til at beskrive elevernes eget skabende arbejde.

Æstetisk erfaring

Den æstetiske erfaring kan finde sted i mødet med kunstformer som billedkunst, lyrik, skønlitteratur, musik m.m. Men man kan også få en æstetisk erfaring i naturen eller i hverdagen. Fx kan en vandretur i forårsskoven, et sublimt måltid, isblomster på køkkenvinduet eller duften af jord efter et regnskyl også give en æstetisk erfaring.

Vores brug af begrebet æstetisk erfaring er især inspireret af professor Dorthe Jørgensen. Hun afgrænser den æstetiske erfaring fra både sanseoplevelsen og den logiske erkendelse på denne måde:

Til forskel fra sanseerfaringen stammer den æstetiske erfaring netop ikke bare fra sanserne, og til forskel fra den logiske erkendelse er den heller ikke bare et produkt af forstanden. Den æstetiske erkendelse har derimod først og fremmest sin kilde i vore følelser, fornemmelser og anelser. Den er erkendelsesbefordrende, men den befordrer erkendelse af en anden slags end logisk erkendelse.

Dorthe Jørgensen, Religionslærerens Håndbog II, 2012

Æstetisk erfaring af musik er altså andet og mere end bare at sanse/lytte opmærksomt. Vi bringer noget af os selv med i et samspil med musikken. Det kan være en stemning, en situation fra fortiden, en følelse eller en fornemmelse, som musikken spiller frem, og som netop - i samspillet med musikken - bliver transformeret til en æstetisk erfaring, der er mere end et smukt stykke musik og mere end en glemt

følelse. Det er ikke altid muligt at sætte ord på en æstetisk erfaring. Den erkendelse, som den æstetiske erfaring befordrer, kan måske kun anes eller fornemmes. Men selvom den nyvundne erkendelse således er delvis tavs, kan den godt være både stærk og betydningsfuld for den enkelte.

Et andet særkende ved æstetisk erfaring er, at den viser sig i glimt. Og det er ikke noget, man kan planlægge, tvinge eller strukturere sig frem til. Man kan højst forsøge at skabe rum til den ro, opmærksomhed og fordybelse, som er forudsætningerne for, at den æstetiske erfaring kan opstå.

Den tyske filosof Gadamer skrev, at det væsentlige ved et kunstværk er, at det kan stifte mening for mennesker. På samme måde kan den æstetiske erfaring, fx i mødet med kunst eller natur, give en stærk fornemmelse af sammenhæng, helhed og meningsfuldhed. Den erkendelse af mening og sammenhæng, der opstår, kan dog sjældent sprogliggøres eller udfoldes. Det er ikke en mening, som man umiddelbart kan oversætte til en tro, et værdisæt, en overbevisning eller et livsgrundlag. Det er snarere et "glimt af mening", som ikke desto mindre kan få stor indflydelse for den enkelte.

Æstetiske læreprocesser

Æstetiske læreprocesser er en helt grundlæggende læringsform. Når små børn tegner, leger, spiller rollespil eller fortæller historier, når de synger, danser og laver rim og remser, er de i gang med at erobre og fortolke verden ved hjælp af æstetiske læreprocesser. Det drejer sig især om at forstå, hvordan menneskelivet kan opleves, erkendes og fortolkes. Æstetiske læreprocesser er altså hverken tidsfordriv eller hygge, men en særlig måde at erkende og reflektere på. På samme måde har æstetiske læreprocesser også altid været en del af skolens undervisning, selvom begrebet er forholdsvis nyt.

En af kvaliteterne ved æstetiske læreprocesser er, at man herigennem kan give det "usigelige" et konkret udtryk. Alle mennesker rummer følelser, tavs viden, erindringer, anelser og erfaringer, som ikke uden videre kan udtrykkes i tale eller skrift, men som måske kan finde et udtryk gennem skabende æstetisk virksomhed. Når først eleven har skabt sit æstetiske produkt - fx en tegning, en historie eller en lydfortælling - åbnes der for, at sproget kan komme til, fordi man nu kan tale om det konkrete værk og måske få sat ord på det, der før var usigeligt og tavst. Under alle omstændigheder har det tavse og usigelige nu fået et udtryk.

På samme måde som den æstetiske erfaring kan give en stærk oplevelse af sammenhæng og mening, er den skabende æstetiske proces også som regel helhedsorienteret. Hvor den rationelle og logiske tilgang til verden deler verden op i overskuelige dele for at skabe klarhed og overblik, stræber den æstetiske proces mod at forstå verden som sammenhængende og meningsfuld. Der er som regel en masse - delvis ubevidst - refleksion og fortolkning inkluderet i en æstetisk skabende proces.

Den kristendomsfaglige tilgang i LYDSPOR

De bibelske fortællinger kredser i deres indhold til stadighed om grundlæggende menneskelige tilværelsesspørgsmål samt relationer og giver gennem deres narrative forløb konkrete bud på løsningen af disse. Derved bliver hele det bibelske univers et reservoir af tydinge af tilværelsen, som eleverne kan spille bold op ad i deres egne overvejelser over disse og i håndteringen af tildragelser i tilværelsen – herunder forholdet til det guddommelige og relationen hertil. Eksempelvis kan der arbejdes med, hvordan man reagerer, når man bliver udsat for ulykker eller modgang i livet.

I arbejdet med de bibelske fortællinger tilegner eleverne sig på melletrinnet et mere nuanceret kendskab til en vifte af fortællinger fra Bibelen samt det værdigrundlag, de udtrykker. Samtidig tilegner eleverne sig færdigheder i at forholde sig til disse tydinge af tilværelsen.

4.-6. kl. kompetenceområde bibelske fortællinger - Fortælling og livstydning (emu.dk)

I kristendomsundervisningen skal eleverne primært arbejde indenfor kompetenceområdet bibelske fortællinger og sekundært med området livsfilosofi. Der er fokus på, hvilke grundlæggende tilværelsesspørgsmål bibelteksterne stiller - altså hvordan teksterne tematiserer, hvad det vil sige at være menneske. For at forstå, hvordan bibelfortælling, tilværelsesspørgsmål og kirkens musikalske udtryk hænger sammen, skal eleverne arbejde med, hvordan tilværelsesspørgsmålene udtrykkes i den musik, der spilles ved forskellige begivenheder i kirkerummet.

Eleverne kommer konkret til at arbejde med fem bibelske fortællinger. Elevernes egen fortolkning foregår både via indbyrdes samtale og gennem arbejdet med at lave lydspor til fortællingerne af orgelmusik og reallyde på LYDMASKINEN.

Grundlæggende tilværelsesspørgsmål

Begrebet "grundlæggende tilværelsesspørgsmål" bruges i dette projekt om de spørgsmål, som er givet i og med vores eksistens som mennesker. I menneskets søgen efter en mening stilles forskellige spørgsmål til tilværelsen. Spørgsmålene opstår ofte, når mennesker konfronteres med livets grundvilkår som liv og død, lykke og lidelse, kærlighed og had, tro og tvivl. m.v. De grundlæggende tilværelsesspørgsmål gives der ikke entydige svar på.

Hovedspørgsmålene er:

- Hvad er meningen med mit liv?
- Hvordan skal jeg leve mit liv?
- Hvad sker der, når jeg dør?
- Findes der noget, der er større end mig?

En central del af at være menneske er også at indgå i relationer med andre mennesker. Derfor handler de grundlæggende tilværelsesspørgsmål også om relationer.

- Hvordan påvirker vi hinandens liv?
- Hvordan kan og bør vi leve sammen?

Tilværelsens grundvilkår afføder ofte en række følelser, som mennesker mærker, når de står i givne situationer eller dilemmaer. Magtesløsheden kan opleves i mødet med døden, vreden kommer, hvis man fratages sin frihed, eller glæden opstår, når man oplever kærlighed og tilgivelse.

Fortællinger om menneskelivet

Arbejdet med bibelfortællinger giver eleverne mulighed for at forholde sig til de livsvilkår, som personerne i fortællingerne har - vilkår, som eleverne måske genkender og kan spejle sig i. De bibelske fortællinger kan altså ses som refleksioner over, hvad det vil sige at være menneske.

Et eksempel kan være fortællingen om syndefaldet. Denne fortælling siger teologisk set noget om forholdet mellem Gud og mennesker. Eksistentielt set siger den noget om overgangen fra barn til voksen, fra uskyld til ansvar, fra umiddelbarhed til refleksion og skyld: Adam og Eva lever uden blusel og med mange muligheder i Edens Have. De fristes til at bryde de regler, de har fået stillet op. De bryder dem, måske fordi de er i deres følelsers vold, er nysgerrige, videbegærlige eller er trodsige. Derefter må de tage ansvaret for deres handling og leve med konsekvenserne.

I elevernes arbejde med teksten er der en række tilværelsesspørgsmål, de kan spejle sig i:

- Mennesker bliver fristet - hvad vil det sige?
- Hvorfor findes der fristelser?
- Hvad er sker der, når man falder for en fristelse? Med den, der fristes? I omgivelserne?
- Hvad kan man lære, hvis man falder for en fristelse?

Eleverne vil måske også kunne genkende de følelser, som historiens personer må gennemleve: nysgerighed, fristelse, frygt, skyld, skam, håb.

I LYDSPOR-forløbet foregår elevernes refleksion og tekstfortolkning primært via LYDMASKINEN, hvor de opbygger deres egne lydspor til fortællingerne. Eleverne arbejder parvis og skal overfor hinanden løbende afsøge og begrunde, hvilke musikalske og lydlige udtryk der passer bedst de stemninger, der kommer til udtryk i de bibelske fortællinger. Samtalen om fortællingen bliver således i sig selv en aktiv, skabende proces, mens det at fortolke fortællingen ved at lave et lydspor af musik og reallyde bliver en måde at reflektere og udtrykke sig på. Som fx i denne ordveksling mellem to indskolings elever, der taler om, hvilket musikstykke der passer til den passage, hvor Moses' mor søsætter sivkurven i Nilen:

"Den her - den passer til floden. Den er hurtig. Og sådan voldsom."

"Jamen skal den ikke være mere sørgelig? Hun er jo vildt ked at det."

Bibelteksterne for mellemtrinnet arbejder med lignende temaer, der giver rig mulighed for refleksioner over menneskelivet og dets vilkår.

Eleverne skal undervejs og i den afsluttende evaluering kunne udtrykke og begrunde, hvordan musikken og stemningen i fortællingen hænger sammen. De skal også forholde sig til, hvorvidt de tilværelsesspørgsmål, der præsenteres i teksten, også gør sig gældende i et nutidigt perspektiv.

Hvilke fortællinger er valgt til LYDSPOR?

De fem fortællinger, som eleverne skal arbejde med og sætte lyd til i LYDMASKINEN, er:

Adam og Eva, Abraham og Isak, Den fortabte søn, Påskefortællingen og Paulus.

Bibelfortællingerne er valgt og genfortalt ud fra den treklang, man ofte finder i kristendommens fortællinger: liv-død-ny begyndelse. Den tredelte struktur er en slags kode, man kan bruge, når man læser bibelske tekster.

Treklangen findes i Bibelens "store fortælling", der begynder med skabelsen i Det Gamle Testamente og slutter med Gudsrigets genkomst i Det Nye Testamente. Dykker man ned i de mange små historier i Bibelen, findes den samme treklang mange steder. Tydeligst ses treklangen i fortællingerne om Jesu liv, død og opstandelse.

Treklang findes ikke kun i de bibelske fortællinger, men er velkendt i litteraturen som hjemme-ude-hjemme. I kristendommen er den yderligere specificeret, ved at midterdelen omhandler en død - enten i konkret eller i overført betydning. Fælles for liv-død-ny begyndelse og hjemme-ude-hjemme er, at der sker en forandring fra udgangspunkt til slutpunkt.

De bibelske fortællinger, som eleverne skal arbejde med i dette projekt, er valgt fra både Det gamle og Det nye Testamente og repræsenterer forskellige genrer i Bibelen.

Berettermodellen som elevernes analyseredskab

Treklangen er en velkendt og enkel struktur. Hvis man arbejder med projektet danskfagligt, kan elever på mellemtrinnet med fordel udfordres til at nuancere denne tredeling. Dette kunne gøres ved at inddrage berettermodellen. Berettermodellen viser, hvordan en fortælling bliver fortalt og stiger i spænding.

Nedenfor er fortællingen om Abraham og Isak indsat i berettermodellen:

Anslaget er ganske kort - en lille appetitvækker.

"Abraham havde fået meget af Gud, men det bedste var sønnen Isak."

Præsentation af hovedpersonen, og hvor vi er i tid og sted.

"En dag, mens Abraham sad og reparerede en revne i teltdugen og Sara havde taget Isak med til brønden efter vand, talte Gud helt uventet til ham."

Uddybning, hvor vi lærer hovedpersonens karakter at kende, så vi kommer til at holde med ham.

"Abrahams hjerte var uroligt. Men han adlød – selv nu, hvor Gud forlangte det umulige."

Point of no return: Nu er der ingen vej tilbage! Således også i fortællingen, nu kan hovedpersonen ikke længere vende om.

"Han sadlede og pakkede et æsel, bad et par tjenestefolk om at følge med og kort efter var de alle på vej til Morija bjerg. [...] Da Abraham så bjerget i det fjerne, bad han tjenestefolkene om at vente."

Konfliktoptrapping, hvor det hele bliver værre og værre.

"Abraham gik med langsomme, slæbende skridt. [...] Da de kom op på toppen af bjerget var Abraham tavs og indesluttet, mens han bandt ham."

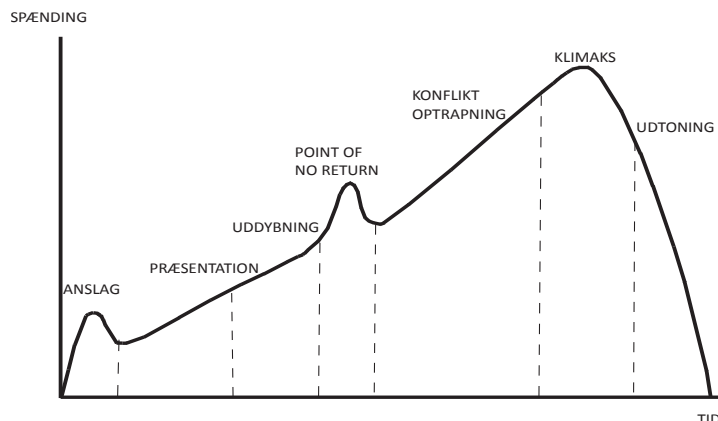
Klimaks: På et hængende hår reddes hovedpersonen fra at gøre det umulige.

"Da Abraham rejste sig og fandt kniven frem, begyndte angsten at krybe koldt rundt i Isaks mave. Men han turde ikke sige en lyd, turde ikke spørge, hvad det skulle betyde. [...]"

*Pludselig lød en stemme, der forskrækkede dem begge, så de fór sammen. "Abraham...",
rungede det. I det samme brægede en vædder, der sad fast i krattet bag dem. Abraham forstod, at Gud alligevel ikke forlangte det umulige af ham."*

Udtoning: Fortællingen lander. Hovedpersonen vender hjem.

"Abraham lagde armen om Isaks skuldre og sagde: "Kom – nu skal vi to hjem til Sara"

Gennemgang af 5 bibelske fortællinger

Arbejdet med de bibelske fortællinger sigter mod, at eleverne kan genkende dem og gengive handlingen med støtte i storyboardet, som eleverne skal udarbejde i elevfolderen. Eleverne skal desuden kunne deltage i en samtale om temaer i fortællingerne og kunne bruge dem som et spejl for deres egne erfaringer og refleksioner.

Til projektet er der udarbejdet genfortællinger, som indeholder de samme grundtemaer og samme fortælleforløb som Biblens egne tekster. Samtidig er der i genfortællingerne indlagt tolkninger af personernes reaktioner og følelser. Vi kan fx således kun gisne om, hvad Eva tænkte da hun tog en bid af frugten fra træet midt i haven. Men i genfortællingen ligger der en vis tolkning af Evas reaktioner og handlemåder. Det kan hjælpe eleverne til at leve sig ind i fortællingen og forholde sig til de dilemmaer, grundstemninger og grundlæggende tilværelsesspørgsmål, der kan melde sig, når man som Eva står i en situation, hvor man bliver fristet over evne og kun kan håbe på tilgivelse.

Den følgende gennemgang af centrale temaer i hver af de 5 fortællinger peger på, hvilke grundlæggende temaer, hvilke vilkår og hvilke stemninger og følelser fortællingerne rummer - og som med fordel kan trækkes frem i en klassesamtale om teksterne.

For at understøtte samtalen har vi udarbejdet en powerpointpræsentation med relevante spørgsmål til de forskellige bibelske fortællinger.

Præsentationen ligger på lydspor.net -> mellemtrin-> lærervejledning.

Syndefaldet

Hvorfor siger Gud, at Adam og Eva ikke må spise af frugten på træet midt i haven?

Hvorfor spiser Adam og Eva af træet?

Hvad er fristelse?

Hvorfor straffer Gud Adam og Eva? Hvad synes du om det?

Hvilke fristelser kan du komme i tanke om?

Hvilke konsekvenser kan det have at blive fristet?

Adam og Eva

Grundlæggende temaer i teksten

Fortællingen om syndefaldet beretter om en gud, der kan skabe alt ud af ingenting - en opmærksom gud, der holder øje med sin skabning og lader sig påvirke, når han ser sin skabning være trist. Bag ved den narrative beretning om Adam og Eva tager fortællingen også et af livets helt store spørgsmål op: Hvorfor skal alle mennesker dø? Sideløbende med fortællingen, der prøver at give en forklaring på, hvorfor alle mennesker skal dø, så handler fortællingen også om mennesker, som falder for fristelsen, selvom de har alt, hvad de har brug for. Vi hører om glæden ved at sætte tænderne i den forbudne frugt og lade frugtens søde saft løbe ned af hagen. Men vi får også fornemmelsen af, at Adam og Eva skammer sig, da det går op for dem, at det der virkede som en lille ubetydelig ting, fik større betydning, end de umiddelbart regnede med. At Adam og Eva falder for fristelsen, ændrer forholdet mellem Gud og mennesket og dermed også menneskets status i verden. Med syndefaldet har mennesket fået bevidsthed om, at det kan handle godt og ondt. Bevidstheden om, at intet mere er det samme, erfarer de, da de står forfrosne uden for porten og kun kan håbe på, at Gud trods alt vil hjælpe.

Fortællingens historiske/bibelske kontekst

Syndefaldsberetningen findes som en af de allerførste fortællinger i Det gamle Testamente. I bibelsk sammenhæng kaldes de første 11 kapitler i Det gamle Testamente for urhistorien og betragtes som mytisk. Urhistorien er fortællingerne om skabelse, syndefald, Noahs ark og Babelstårnet.

Mange religioners myter beretter om et fald fra en oprindelig, paradisisk tilstand, som en forklaring på, hvorfor mennesket lever udspændt mellem det gode og det onde, og på, hvorfor det skal dø. Myten er ahistorisk, men er med til i et symbolsk sprog at tyde nogle af livets gåder. Myte skal i denne sammenhæng forstås som en fortælling om de urtidsbegivenheder, der menes at være grundlæggende for religionen og den menneskelige eksistens.

Den kristne grundfortællings treklang i fortællingen

LIV

Alt er fryd og gammen. Adam og Eva har det godt i Paradiset.

DØD

Slangen får Eva til at tage en bid af frugten fra kundskabens træ og Eva lokker Adam til også at tage en bid. De opdager, at de er nøgne og skammer sig over at have forbrudt sig og ikke at have overholdt Guds ord. Gud bliver vred og sender dem ud af haven.

NY BEGYNDELSE

Adam og Eva står udenfor haven og skal selv finde ud af, hvordan de skal klare sig alene.

Abramham og Isak

Grundlæggende temaer i teksten

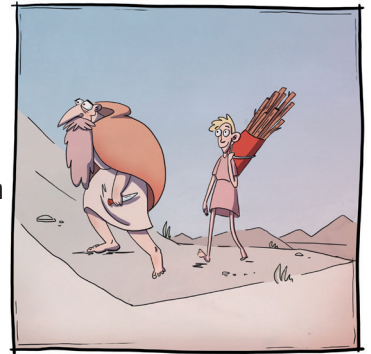
Fortællingen om Abraham og Isak handler om en far, der får stillet en umulig opgave og frygten for at miste det, en forælder har allermost kær. Fortællingen handler også om tillid til Gud.

Beretningen vil uvægerligt give anledning til flere spørgsmål hos læseren.

Hvorfor skulle Abraham have denne opgave? Hvad tænkte Isak på vej ned ad bjerget? Fortællingen begynder meget tilforladeligt og taknemmelighed er den første stemning, vi møder i fortællingen. Isak er en gave, som Abraham og

Sara end ikke havde turdet at håbe på at få. Pludselig kræver Gud at Isak skal ofres og Abraham drager pligtskyldigt af sted for at udføre den guddommelige befaling. Fortællingen giver det indtryk, at Abraham, trods en lille uro, har tillid til, at Gud vil finde en udvej, uanset hvor håbløst og umuligt det hele ser ud.

Isaks munterhed, uvidenhed og raske og hurtige skridt står i kontrast til Abrahams fæmlede facon og hans langsomme og tunge skridt. Han ved godt, hvad der forventes af ham, og det er som om læseren kan mærke, hvor tungt et åg han bærer på vej op ad bjerget. På bjerget handler Abraham målrettet og det virker ikke til, at han er i tvivl om, hvorvidt han skal fuldføre offerhandlingen eller ej. Isaks munterhed forsvinder, da det går op for ham, hvem der skal ofres. Selvom han er bange, så kæmper han ikke imod eller stiller spørgsmålstejn ved sin fars handlinger. Det knitrende brænde og Isaks hamrende hjerte er det eneste, der bryder stilheden på bjerget, indtil Gud griber ind og får stoppet ofringen. Det lettelsens suk, som uvægerligt må have gået igennem Abraham, beskrives ikke, men kommer til udtryk ved at han resolut ofrer vædderen, alt i mens Isak står som tavs beskuer.

Fortællingens historiske/bibelske kontekst

Abrahams historie kommer umiddelbart efter urhistorien og er placeret i kapitel 12-25 i 1. Mosebog i Det gamle Testamente. Fortællingen om Abraham og Isak er historien om Gud og hans udvalgte folk, Israel. Gud viser sig for Abraham og lover ham, at hans efterkommere skal blive så talrige som himlens stjerner, og at han vil være deres gud til alle tider. Bag den narrative fortælling anes historien om, hvem Gud er i Det gamle Testamente. Gud beskrives som den, der kan skabe liv, hvor der før var ufrugtbarhed, den som slutter pagt med mennesker, den, som velsigner, og den, som er guddommelig og almægtig og handler på en måde, som nogle gange efterlader mennesket undrende og spørgende.

Den kristne grundfortællings treklang i fortællingen

LIV

Gud har lovet, at Abraham skal få en stor familie. Det ser ikke ud, som om det skal lykkes, men langt om længe får Abraham og Sara en søn.

DØD

Gud befaler Abraham at ofre sin søn. Abraham drager af sted for at adlyde Guds ord.

NY BEGYNDELSE

Lige inden Abraham skal til at slå sin søn ihjel, griber Gud ind. Han sender en engel som stopper Abraham og giver ham besked om, at han i stedet skal ofre en vædder.

Den fortabte søn

Grundlæggende temaer i teksten

Fortællingen handler om udlængsel, ensomhed, sorg over at have mistet noget, man har kært og sidst, men ikke mindst, tilgivelse. Faderen i fortællingen har efter alt at dømme været noget fortvivlet over at have en søn, der kapper alle bånd og drager afsted på eventyr uden lyst til at se sig tilbage. Fortællingen rummer flere centrale temaer, blandt andet håb om og glæde over at skulle stå på egne ben. Glæden glider over i anger, skam og fortrydelse, da selvstændighedsprojektet ikke lykkedes og sønnen må ydmyge sig og passe svin. Ømhed og glæde vælder frem, da faderen atter ser sønnen, som han troede var død. Herefter bliver tilgivelse, nåde og kærlighed ved genforeningen med den urolige fader de centrale temaer. Broderens retfærdighedssans støder sig på, at den hjemvendte søn endnu engang får alt, og misundelse og retfærdighed bliver derved de sidste temaer i fortællingen. Misundelsens bitre "hvorfors er det aldrig mig" kender alle (søskende) til, men spørgsmålet besvares kun henkastet af faderen, som er beruset af lykke over at have den hjemvendte søn tæt på sig.

Fortællingens historiske/bibelske kontekst

Indledningen "der var en mand, der havde to sønner" har tydelige tråde tilbage til Det gamle Testamente. Når Jesus bruger denne indledning, spiller han på en lang tradition, og alle hans tilhørere har vidst, at nu kommer der en fortælling - lidt ligesom når vi indleder en fortælling med "Der var engang...". Fortællingen om den fortabte søn er en lignelse og er at finde i Lukasevangeliets kapitel 15 (Det nye Testamente). En lignelse er en fortælling, der forklarer en problemstilling eller et emne ved at sammenligne det med noget, man kender fra hverdagen. Lignelsen om den fortabte søn er en af de mest kendte lignelser i bibelen. Den fortælles i sammenhæng med to andre lignelser. Alle tre lignelser handler om sorg og frustration over at have tabt eller mistet noget og glæde og taknemmelighed over atter at have fundet det tabte. Efter datidens regler og kodeks opfører sønnen sig utilgiveligt. At bede om sin del af arven er det samme som at sige, at faderen er død og ingen betydning har for sønnen. Faderen tilgiver det utilgivelige, og hans kærlighed og glæde ved at gense sin forsvundne søn bliver derfor tolket som et billede på Guds kærlighed, tilgivelse og nåde.

Den kristne grundfortællings treklang i fortællingen

LIV

En mand har to sønner. De arbejder og har det godt.

DØD

Den yngste søn vil ud at opleve verdenen. Sønnen rejser af sted og lever livet, indtil alle pengene er brugt. Herefter får han et job, men befinder sig lavest i samfundet. Han fortryder bitterligt og beslutter sig for at rejse hjem og undskylde for sin dårlige opførsel.

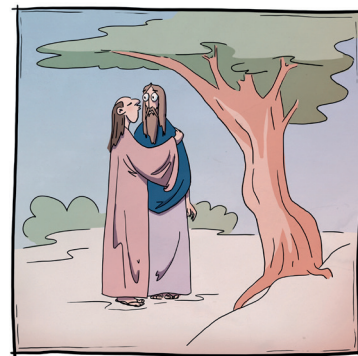
NY BEGYNDELSE

Allerede på lang afstand ser faderen sønnen, og han løber sønnen i møde for at byde ham velkommen. Sønnen, som faderen frygtede var død, lever, og han får fint tøj, fedekalven slagtes, og der festes.

Påskefortællingen

Grundlæggende temaer i teksten

Centrale temaer i denne fortælling er blandt andet svigt, fornedrelse, usikkerhed, frygt, ensomhed, afmagt og håb trods håbløsheden. Beretningen handler om det fællesskab, som disciplene har, når de er samlet ved påskemåltidet. Men i et fællesskab kan der også opstå svigt og forrædelse, som det sker i denne fortælling. I kølvandet på svigtet og forrædelsen opstår der en ensomhed og forladthed hos Jesus. Han oplever, at han står alene med en opgave, som han ikke nødvendigvis har lyst til at påtage sig. Under tilfangetagelsen og på vej mod Golgata oplever Jesus at blive nedværdiget. Da han står alene i Getsemane have, og da han hænger på korset kommer fortvivlelsen og ensomheden til udtryk. Efter Jesu død oplever disciplene en sorg og en afmagt over ikke at have turdet at hjælpe en ven, der havde brug for hjælp. Samtidig udtrykkes også en frustration over, at det, de havde håbet på, ikke gik i opfyldelse. Selvom kvinderne løber fra den tomme grav med frygt og ikke tør sige noget, så har de ikke været helt tavse. De må have fortalt disciplene om, at graven er tom, og at en mand i hvide klæder fortæller dem, at Jesus er opstået.

Fortællingens historiske/bibelske kontekst

Påskeberetningen står beskrevet på forskellig vis i de fire evangelier: Matthæusevangeliet kapitel 21-28, Markusevangeliet kapitel 11-16, Lukasevangeliet kapitel 19-24 og Johannesevangeliet kapitel 12-20. De fire evangelier fortæller på hver deres måde historien om Jesus. De tre første, Matthæusevangeliet, Markusevangeliet og Lukasevangeliet lægger sig tæt op af hinanden. Johannesevangeliet adskiller sig på flere måder fra de andre tre evangelier. I Johannesevangeliet er Jesus fra begyndelsen ikke et menneske, men Gud. Ifølge Johannes er Jesus præeksistent, det vil sige, at han findes før han blev født. I de andre evangelier understreges det, at Jesus er et menneske. Lignelser er der ikke mange af i Johannesevangeliet. Her er Jesus mere guddommelig og sejrende end hos de andre evangelister. Fælles for alle evangelierne er, at beretningerne om Jesu liv og gerning først er blevet fortalt og overleveret mundtligt og siden skrevet ned. Markusevangeliet er nedskrevet omkring år 70 og regnes for at være det ældste af evangelierne. Fælles for alle evangelierne er også, at de er nedskrevet med ønsket om at fortælle historien om Jesus.

Den kristne grundfortællings treklang i fortællingen

LIV

Jesus og disciplene fejrer den jødiske påske, og Judas udpeges som den, der forråder Jesus. (Skærtorsdag)

DØD

Efter måltidet tager de ud i Getsemane have. Her tages Jesus til fange. (Skærtorsdag)
Jesus bliver dømt til døden, hånet, fornæret og til sidst korsfæstet. Nogle timer efter hans død lægges han i en gravhule. (Langfredag)

NY BEGYNDELSE

Kvinderne går ud for at salve Jesu lig som en sidste gestus. Da de kommer ud til gravhulen, er stenen, som var for indgangen, rullet væk og graven er tom. En ung mand i hvide klæder fortæller, at Jesus er opstået, og derfor er graven tom. (Påskemorgen)

Paulus

Grundlæggende temaer i teksten

Fortællingen handler om, hvordan Paulus går fra at være forfølger til at blive forkynder. Fortællingen tager udgangspunkt i Paulus' vrede og had mod folk, der tror på noget andet, end han selv. Sikker på, at han har ret og alle andre tager fejl, og med et ønske om hævn jagter han alleantroende for at slå dem ihjel. Stemningen i Samaria, hvor fortællingen tager sit udgangspunkt, er trykket. Flere nyomvendte er blevet henrettet heriblandt Stefanus. Hemmelighedskræmmeriet og det, der sker i det skjulte, synes i fortællingen at virke opildnende på Paulus. Han vil have endnu flere ryddet af vejen. På sin færd bliver han blændet af et lys og bliver blind. Dette kan tolkes som tegn på, hvor blind han før har været. Den omvendte Ananias har ifølge beretningen særlige evner og får besked om at tage imod Paulus for at helbrede ham. Modvilligt gør Ananias, som Gud påbyder ham, og Paulus får sit syn igen. Herefter fyldes Paulus af en anger, men også af højstemthed. Han får lyst til at fortælle alle om sin omvendelse, og hvad omvendelsen betyder.

Fortællingens historiske/bibelske kontekst

Fortællingen om manden, der forfulgte Jesu tilhængere, finder vi i Apostlenes Gerninger i Det nye Testamente. Skriftet er nedfældet i slutningen af det 1. århundrede og er det femte skrift i NT. Nogle forskere mener, at det er skrevet af den samme forfatter som Lukasevangeliet, da begge skrifter er tilegnet den samme Theofilus og kan læses som en forlængelse af Lukasevangeliet. Efter sin omvendelse, rejste Paulus til middelhavsområdet for at missionere. På sine rejser grundlagde han flere kristne menigheder, som han efterfølgende har haft rig brevveksling med.

Den kristne grundfortællings treklang i fortællinge

LIV

Paulus forfølger Jesu disciple. Han raser over, at de sørger over, at en af deres ligesindede er blevet stenet.

DØD

Paulus bliver overvældet af et stærkt lys og hører Jesus spørge: "Hvorfor forfølger du mig?"

NY BEGYNDELSE

Efter nogle dage som blind omvendes Paulus. Paulus rejser ud som missionær.

Den musikfaglige tilgang i LYDSPOR

At lytte til musik

En del af formålet med dette undervisningsprojekt er at skærpe elevernes evne til at lytte til musikken og at anvende musikken som stemningsskabende og fortællende. Når musikken anvendes som stemningsskabende i forhold til menneskelige grundvilkår og almene tilværelsesspørgsmål, skærpes også elevernes evne til at forstå, hvad musikken kan have af betydning for menneskelig eksistens.

Musikkens virkemidler og arbejdet på lydmaskinen

Vi kender musikkens virkemidler i alt fra gyserfilmens spændingsoptrapping til Bambis hjælpeløshed på isen, understøttet af hvordan musikken minutiøst følger de strittende Bambi-ben og den lille dyrekrops roterende bevægelser. Vi kender den også, når vi følger begivenhedernes gang med to elskendes øjne på Titanic til lyden af Nearer my God to thee. Når musikken understøtter dramaet, forstår vi, at der er mere på spil, end hvad øjet umiddelbart kan opfange.

På lydmaskinen, som er tilknyttet projektet, skal eleverne finde den musik og de lyde, de mener passer til deres fortælling. Her skal musikken ikke bare understøtte fortællingernes dramatik, idét eleverne formgiver de bibelske fortællinger ved helt at udelade ord. I stedet sætter de musikalsk form på fortællingens spændingskurve, såvel som på almenmenneskelige følelser som glæde, sorg, tvivl og fortvivlelse, frygt o.l. Så meget desto mere musikalsk opmærksomhed kræves der for, at få fortalt netop det, eleverne synes er vigtigt.

Ved at lade musikken træde i stedet for ordene arbejder eleverne både nyfortolkende og skabende, og hermed funderes processen æstetisk. Desuden er musikken i sig selv et 'følelsernes og fornemmelsernes sprog', der i særlig grad kan være medvirkende til at samle tråde og skabe samklang i det menneske, der skaber eller lytter til musik. Men at lytte til musik er mere end bare at høre den, for musik er i sig selv en æstetisk udtryksform. At lytte til den er at være nærværende, fokuseret og åben; og dermed opstår også muligheden for at erfare musikken æstetisk, dvs. som helhedsskabende og meningsgivende.

Musikken og den æstetiske læreproces

For at danne de bedste forudsætninger for ethvert barns æstetiske erfaring og den læringsmæssige anvendelse af den er der undervisningsmæssigt imidlertid to perceptionsformer at holde sig for øje:

- Den frit associerende lyttemåde
- Den analytiske lyttemåde

I den frit associerende perceptionsform er elevens egne iboende erfaringer og følelser centrale for oplevelsen af musikken. Den får dem til at tænke på noget bestemt – en hændelse, en ting, et menneske. Eller måske rammer den en dybere 'stemthed' hos eleven og fremkalder derved en følelsesmæssig reaktion, uden at barnet nødvendigvis ved hvorfor.

Ved arbejde med den analytiske perceptionsform er det den rationelle erkendelse, man har for øje. Ved at bruge symboler, begreber og tegn får barnet mere overblik over musikken og kan dermed forholde sig bevidst og rationelt til den. Typisk forholder man sig til enkeltdele af musikken, fx kan man spore dur- og moltonearter eller fokusere på bestemte instrumenters funktion i et stykke musik. Man kan også ved at kikke på nodebilledet vurdere, om tonerne ligger højt eller lavt, følges ad eller foretager spring - alt sammen for at give barnet redskaber til at danne sig et helhedsindtryk, som det intellektuelt kan forholde sig til.

Jo mere målrettet og fokuseret, der arbejdes med disse to perceptionsformer, jo større er muligheden for at få en dybere erkendelsesmæssig musikalsk oplevelse. Ingen af disse former indebærer imidlertid 'ren sansning', men den rene sansning kan være udgangspunktet for det videre arbejde, hvor associationen og analysen føjes til som erkendelsesmæssigt 'ekstra-værktøj'.

Når man arbejder med læringsmæssig aktivitet, er det svært ikke at lade sig forstyrre af tillagte vaner og metoder. Når man arbejder æstetisk, må man imidlertid tænke lidt på hovedet og lade eleverne arbejde innovativt og 'skævt' med stoffet. I nærværende projekt ligger udfordringen for eleverne først og fremmest i at skulle skabe en fortælling uden brug af de allestedsnærværende ord og lade et andet sprog tage over, nemlig musikken.

Den klassisk musik og kirkeorglet

Den klassiske musik, som eleverne præsenteres for her, er knyttet til et bestemt instrument, nemlig kirkeorglet. I mødet med orglet og organisten kommer eleverne i direkte kontakt med musik fra den kirkelige tradition. Eleverne får bl.a. lejlighed til at høre og snakke om den musik, der spilles ved forskellige kirkelige ritualer, fx almindelig gudstjeneste, bryllup og begravelse. Her får eleverne altså en konkret oplevelse af, hvordan musikken kan understøtte og fortolke stemninger og følelser. Flertallet af elever i indskoling har ikke ret mange erfaringer med klassisk musik. Mange elever er faktisk åbne over for genren, men lytningen kan også være krævende, fordi musikken er fremmed. Sigurd Barrett har derfor følgende anbefaling:

Klassisk musik skal serveres som om det var en delikatess. Spiser du noget mad, som er lidt fremmed, skal det være i små bidder, indtil du lærer at holde af det.

Og i dette forløb er det netop små bidder af klassisk musik, som elever lytter til og arbejder med.

Johann Sebastian Bach er komponisten bag bag den musik, der anvendes i animationsfilmen LYD-BØLGE. Eleverne vil desuden kunne genfinde brudstykker fra Bachmusikken fra animationsfilmen blandt orgelbidderne i LYDMASKINEN. Der er således en genkendelig musikalsk Bachtråd gennem projektets dele.

Johann Sebastian Bach

A portrait of Johann Sebastian Bach, showing him from the chest up. He is wearing a dark, buttoned coat over a white cravat. He has a large, powdered wig. He is looking slightly to the right of the viewer. In the bottom right corner, he is holding a piece of paper with musical notation on it.

Hvad betyder Bachs musik for mig?

Det fantastiske ved Bachs orgelmusik er, at den både kan være storslået og pompøs, men også fin og lille og rolig. Hans musik indeholder for mig det hele, og derfor betyder den utrolig meget for mig. Hvis jeg ikke lige ved, hvad jeg skal lytte til eller spille af musik, kan jeg altid vælge Bach – det slår aldrig fejl – det passer altid til det humør, jeg er i. Bachs musik har en fast puls, og så er han en mester til at skabe gode temaer/melodier, som han særligt bruger og leger med i sine fugaer – her mestrer han også "kontrapunkt" (d.v.s. modstemmerne/melodierne) - og alt går på den måde op i en helhed og bliver til smuk musik. Det er, som om, der ikke er sat en tone forkert - uden at det er for rigtigt eller for perfekt.

Organist Povl Chr. Balslev

Om Bach

Johann Sebastian Bach er en berømt tysk komponist fra 1600-tallet. Han blev født d. 31. marts 1685 og døde d. 28. Juli 1750. I sin samtid var Bach mest kendt som en fremragende organist og orgelkonsulent. Efter sin død blev han næsten glemt.

Bach mistede meget tidligt begge sine forældre og blev sat i pleje hos en ældre bror, der var organist. Broderen gav Bach de første undervisningslektioner. Musikken havde brødrene i arv fra faderen, der også var musiker.

Bach var gift to gange. Udover at være en usædvanlig flittig komponist var han også flittig til at sætte børn i verden. Han fik i alt elleve sønner og ni døtre. Fire af hans sønner blev også musikere og komponister.

Bachs sidste år var præget af sygdom og dårligt syn. Hans jordiske rester blev i 1950 overført til Thomaskirche, hvor de stadig ligger under en bronzeplade i kirkens kor.

Bach var meget produktiv. Han skrev en stor del af sin musik ind i en protestantisk tradition, med et dybt personligt og religiøst engagement.

De tre Bachstykker til filmen

Animationsfilmen LYDSPOR er bygget op omkring tre forskellige Bachstykker, der er spillet sammen til et samlet forløb via to improviserede overgange. De tre Bachstykker er:

- Adagio i C-dur BWV 564
- Toccata i D-mol BWV 565
- Fuga i A-mol BWV 543

Alle tre Bachstykker ligger i fuld længde (3-4 min.) som lydfiler på hjemmesiden www.lydspor.net.

Her ligger også lydfilen til filmens lydspor (2 min.). Lydfilen er sammensat af de tre ovennævnte stykker.

Bilag

Genfortælling A

Adam og Eva

Endnu var der intet menneske på jorden. Himlen var blevet til. Dyb og uendelig. Også jorden var blevet til, og fra dens indre brød en kilde frem og vædede alting indefra. Men der var ingen til at dyrke jorden. Og heller ingen til at undre sig over himlens dyb.

Det syntes Gud, der skulle gøres noget ved. Han formede mennesket af jord og blæste livsånde i hans næsebor. Dernæst plantede han en have af den største skønhed og satte mennesket i den. For hvis ikke mennesket skulle have glæde af al denne skønhed, hvem skulle så? Og hvis ikke mennesket skulle dyrke og vogte haven, hvem skulle så?

Der var alle dyr og fugle, alle slags frugttræer, alle slags blomster, alle slags buske. Alt af alle slags. Og mennesket måtte spise og nyde godt af det hele.

Undtagen træet i midten af haven. Kundskabens træ. Det skulle mennesket holde sig helt fra. For hvis mennesket spiste af det træ, ville det dø. Sådan sagde Gud.

Alt åndede fred i haven. Alt var godt. Eller næsten alt. For Gud så snart på mennesket, som han kaldte Adam, at ikke alt var, som det skulle være. Adam hang med hovedet, og hans skuldre vendte også mærkeligt nedad. Det var, som om at Adam ikke kunne rejse sig helt. Gud forstod, at det var, fordi han var alene. Gud ville give Adam et andet menneske at være sammen med. Så ville det hele blive

fuldendt.

Gud lod Adam falde i dyb søvn, og mens han sov, skabte han et andet menneske af Adams ribben. En kvinde formede sig langsomt under Guds hænder. Da Adam vågnede og så hende, blev han virkelig glad! "Hun er mig, og jeg er hende", sagde han. Og sådan var det.

Nu mente Gud, at alting var, som det skulle være. Det var det også - hvis ikke det var for slangen. Den mente, der var rigeligt med fred og idyl i haven. Med sød stemme sagde den til Eva, om hun da slet ikke skulle smage den dejlige frugt på kundskabens træ?

Eva så forskrækket på slangen. "Du ved vel, hvad Gud har sagt", sagde hun forarget. "Hvis Gud må – så må I vel også", hvislede slangen " – han er bare bange for, at I skal blive lige så kloge som ham".

Eva så på frugterne. De så dejlige og spismodne ud. Og hvad kunne det skade? Gud spiste jo af dem hele tiden. Og man kunne alligevel aldrig blive lige så klog som ham.

Eva plukkede en af frugterne og satte tænderne i. Saften løb ned ad hagen på hende og hun smilede, mens hun tyggede. Åh, det så vel nok skønt ud! Adam blev fristet til at følge efter. Bare én bid.

Da Adam satte tænderne i frugten, gik det op for både ham og Eva, at de begge var nøgne. Det havde de ikke set før! Eva hev hurtigt et stort figenblad af et træ og skjulte sig med det. Det gjorde Adam også. De søgte forsigtigt hinandens øjne og så straks væk igen. Det blev for meget for dem at være så tæt på hinanden. De satte sig hver for sig og et godt stykke fra hinanden. Indimellem så de på hinanden med skjulte blikke.

Sådan sad de hele dagen, og ind under aften lød Guds stemme:

“Adam! Eva! Hvor er I?”...

Der var stille i haven. Gud anstrengte sine ører. Så hørte han endelig Eva sige med lille stemme: “Vi gemmer os for dig – vi vil ikke have, at du skal se os nøgne”.

Der tegnede sig en tordensky over Guds hoved.

“Hvad skal det betyde, buldrede han – hvem har fortalt jer, at I er nøgne?”

“Men – det kan vi da se”, sagde Adam.

Gud vidste da, at Adam og Eva havde spist af Kundskabens træ. Og han var ikke tilfreds.

“Det var Eva, der fandt på det”, sagde Adam.

“Nej, det var slangen, der fandt på det” sagde Eva.

Gud tordnede, at de sikkert var lige gode om det - og at ingen af dem skulle regne med at gå fri. Slangen fik at vide, at den skulle krybe på sin bug og æde støv. Til Eva sagde han,

at det ville komme til at gøre frygteligt ondt på hende, når hun skulle føde børn. Og Adam - ja, han skulle dyrke jorden med møje og besvær for at skaffe føden. Fra nu af skulle ingen af dem regne med, at noget kom af sig selv. Sådan sagde Gud.

Derpå jog han Adam og Eva ud af haven og satte engle med flammesværd til at vogte ved havens port, så de ikke kunne komme ind igen. Uden for porten stod de og så ind i haven gennem gitteret. De frøs, selvom de havde pelsklæder på. De tænkte tusind tanker, der ingen steder førte hen.

Men de vidste, at fra nu af var ingenting mere det samme. De måtte klare sig, som de bedst kunne, og håbe på, at Gud trods alt ville hjælpe.

Genfortælling B

Adam og Eva

Endnu var der intet menneske på jorden. Himlen var blevet til. Og jorden. Men der var ingen til at undre sig over himlens dyb. Og heller ingen til at dyrke jorden.

Det syntes Gud, at der skulle gøres noget ved. Han formede mennesket af jord og blæste liv i hans næsebor. Så plantede han en skøn have og satte mennesket i den. For hvis ikke mennesket skulle have glæde af haven, hvem skulle så?

Der var alle dyr og fugle. Alle slags frugttræer. Alle slags blomster og alle slags buske. Der var alle slags af alting. Og mennesket måtte spise og nyde godt af det hele.

Undtagen træet i midten af haven. Kundskabens træ. Det skulle mennesket holde sig fra. For hvis mennesket spiste af det træ, ville det dø. Sådan sagde Gud.

Alt var godt. Eller næsten alt. For Gud så snart på mennesket, Adam, at ikke alt var, som det skulle være. Adam hang med hovedet, og hans skuldre vendte nedad. Det var, som om at Adam ikke kunne rejse sig helt, og Gud forstod, at det var, fordi han var alene.

Gud ville give Adam et andet menneske at være sammen med. Han lod Adam falde i dyb søvn. Mens han sov, skabte Gud et andet menneske af hans ribben. En kvinde formede sig under Guds hænder. Da Adam vågnede og så hende, blev han så glad!

”Hun er mig, og jeg er hende”, sagde han. Og sådan var det.

Nu mente Gud, at alting var, som det skulle være. Det var det også - hvis ikke det var for slangen. Den mente, der skete for lidt i haven. Med sød stemme sagde den til Eva, om hun da ikke skulle smage den dejlige frugt på kundskabens træ? Eva så forskrækket på slangen.

”Du ved vel, hvad Gud har sagt”, sagde hun. ”Hvis Gud må – så må I vel også”, hvislede slangen “ – han er bare bange for, at I skal blive lige så kloge som ham”.

Eva så på frugterne. De så dejlige ud. Og hvad kunne det skade? Gud spiste jo af dem hele tiden. Og man kunne alligevel aldrig blive lige så klog som ham.

Eva plukkede en af frugterne og satte tænderne i. Saften løb ned ad hendes hage og hun smilede, mens hun tyggede. Åh, det så vel nok skønt ud! Adam fik lyst til at følge efter. Bare én bid.

I det samme gik det op for både ham og Eva, at de begge var nøgne. Det havde de ikke set

før! Eva gemte sig hurtigt med et stort figenblad. Adam gjorde det samme. De kikkede på hinanden og så straks væk. De satte sig hver for sig et stykke fra hinanden. Undertiden så de på hinanden med skjulte blikke.

Sådan sad de hele dagen og ind under aften, lød Guds stemme:

“Adam! Eva! Hvor er I?”...Der var stille lidt, men så sagde Eva med lille stemme: “Vi gemmer os for dig – vi vil ikke have, at du skal se os nøgne”.

Der tegnede sig en tordensky over Guds hoved.

“Hvad skal det betyde, sagde han – hvem har fortalt jer, at I er nøgne?”

“Men – det kan vi da se”, sagde Adam.

Gud vidste da, at Adam og Eva havde spist af Kundskabens træ. Han blev meget vred.

“Det var Eva, der fandt på det”, sagde Adam.

“Nej, det var slangen, der fandt på det” sagde Eva.

Gud tordnede, at de sikkert var lige gode om det - og at ingen af dem skulle regne med at gå fri. Slangen fik at vide, at den skulle krybe på sin bug og æde støv. Til Eva sagde han, at det ville komme til at gøre frygteligt ondt på hende at føde børn. Og Adam - ja, han skulle dyrke jorden med møje og besvær for at skaffe føden. Fra nu af skulle ingen af dem skulle regne med, at noget kom af sig selv. Sådan sagde Gud.

Derpå jog han Adam og Eva ud af haven og satte engle med flammesværd til at vogte ved havens port, så de ikke kunne komme ind igen. Uden for porten stod de og så ind i haven gennem gitteret. De frøs, selvom de

havde pelsklæder på. De tænkte tusind tanker, der ingen steder førte hen.

Men de vidste, at fra nu af var ingenting det samme. De måtte klare sig, som de bedst kunne, og håbe på, at Gud trods alt ville hjælpe.

Genfortælling A

Abraham og Isak

Abraham havde fået meget af Gud. Men det bedste var sønnen, Isak. Drengen var en helt usædvanlig gave, for hans mor, Sara, havde i virkeligheden været alt for gammel til at få ham. Og hans far også. Isak kom til verden alligevel - og det var et under!

En dag, mens Abraham sad og reparerede en revne i teltdugen og Sara havde taget Isak med til brønden efter vand, talte Gud helt uventet til ham. Han forlangte uden videre, at Isak skulle ofres som brændoffer på Morija bjerg.

Det var helt almindeligt at ofre til Gud. På den måde sikrede man sig, at man stod på god fod med ham. Men det var mildest talt usædvanligt, at det var et barn, der skulle ofres. Og at det var Gud selv, der forlangte det.

Abrahams hjerte var uroligt. Men han adlød – selv nu, hvor Gud forlangte det umulige. Allerede næste morgen gik han i gang med at hugge det brænde, der skulle til for at lave bålet til ofringen. Han sadlede og pakkede et æsel, bad et par tjenestefolk om at følge med, og kort efter var de alle på vej til Morija bjerg.

De gik i to dage. Isak snakkede i ét væk. Kun når han sov, tav han. Han syntes, det var så hyggeligt at være med sin far på tur - det var sjældent, de havde tid til at tale sammen. Men Abraham var ikke videre snakkesalig. Han gik stille og sammenbidt og trak af sted med æslet. Med jævne mellemrum bad han Isak holde

lidt igen med al sin snak. Men det holdt Isak ikke længe.

Da Abraham så bjerget i det fjerne, bad han tjenestefolkene om at vente.

”Vil du bære brændet?”, sagde han tungt til Isak. Abraham var gammel og kunne kun overkomme at bære ilden og kniven.

Isak nikkede ivrigt. Han var kun glad for at hjælpe sin gamle far. ”Selvfølgelig”, sagde han.

Abraham gik med langsomme, slæbende skridt. Isak hoppede let over sten og klippestykker trods det brænde, han bar på ryggen. Indimellem ventede han og gik et stykke med sin far. Men der var for mange spring og for meget fart i hans ben. Han kom hele tiden foran.

”Kom nu - vi skal jo nå derop i dag”, råbte han til Abraham, der slæbte sig afsted længere nede ad bjerget.

Abraham sukkede tungt - for nej, det behøvede de slet ikke. Heller ikke i morgen eller i overmorgen. Han havde al den tid i verden, der skulle til, og sakkede længere og længere

bagud.

Mens Isak stod og ventede på sin far på toppen af Morija bjerg, slog det ham pludselig, at de havde haft alt med til at lave bålet – men intet dyr at ofre.

”Hvor er egentlig dyret, vi skal ofre”, råbte han, da Abraham endelig nærmede sig toppen. Abraham trak vejret dybt, inden han svarede: ”Gud vil selv vise os offerdyret”, sagde han.

Det godtog Isak uden videre, og han hjalp sin far med at bygge alteret, hvor brændofferet skulle finde sted. Det faldt slet ikke Isak ind, at offeret kunne være ham selv. Det var først, da Abraham begyndte at binde ham, at Isak blev urolig. Hans far var tavs og indesluttet. Isak holdt også op med at tale. Nu hørtes kun lyden af åndedræt og bevægelse og det tørre brænde, der knasede under Isak, da Abraham lagde ham op på det.

Da Abraham rejste sig og fandt kniven frem, begyndte angsten at krybe koldt rundt i Isaks mave. Men han turde ikke sige en lyd, turde ikke spørge, hvad det skulle betyde.

Pludselig lød en stemme, der forskrækkede dem begge, så de fór sammen. “Abraham...”, ragede det.

I det samme brægede en vædder, der sad fast i krattet bag dem. Abraham forstod, at Gud alligevel ikke forlangte det umulige af ham. Han løsnede hurtigt Isak og gik hen og tog vædderen ved hornene. Han fik den lagt ned og bundet ved benene, så den var lige til at smide på bålet. Isak var forstumlet og forvirret og stod på rystende ben og så på, hvordan faren med hurtige bevægelser fik vædderen anbragt på det sted, hvor Isak lige havde ligget.

Da lød stemmen igen:

”Abraham, din tro er stor, og end ikke din eneste søn nægter du mig – dine efterkommere vil blive talrige, som stjernerne på himlen”...

Abraham lagde armen om Isaks skuldre og sagde: ”Kom – nu skal vi to hjem til Sara”.

Genfortælling B

Abraham og Isak

Abraham havde fået meget af Gud. Men det bedste var sønnen, Isak.

Isaks mor, Sara, havde været alt for gammel til at få ham. Og hans far også. Isak kom til verden alligevel. Det var et under!

En dag talte Gud helt uventet til Abraham. Han forlangte, at Isak skulle ofres på Morija bjerg.

Det var helt almindeligt at ofre til Gud. Men det var ikke almindeligt at ofre et barn.

Abraham var urolig. Men han adlød. Allerede næste morgen gik han i gang med at hugge brænde til ofringen og pakke et æsel. Han bad to tjenere om at følge med, og kort efter var de alle på vej til Morija bjerg.

De gik i to dage. Isak snakkede og snakkede. Kun når han sov, tav han. Han syntes det var så hyggeligt at være med sin far på tur. De havde ikke så meget tid sammen. Men Abraham var ikke i snakkehumør. Han gik stille ved siden af og trak af sted med æslet. Ind imellem bad han Isak holde lidt igen med al sin snak. Men det holdt Isak ikke længe.

Da Abraham så bjerget i det fjerne, bad han tjenerne om at vente.

"Vil du bære brændet?", sagde han tungt til Isak.

Abraham var gammel og kunne kun bære ilden og kniven. Isak ville gerne hjælpe.

"Selvfølgelig", sagde han.

Abraham gik med langsomme, tunge skridt. Isak hoppede let over sten og klippestykker, selvom han havde brændet på ryggen. Indimellem ventede han og gik et stykke med sin far. Men der var for mange spring i hans ben. Han kom hele tiden foran.

"Kom nu - vi skal jo nå derop i dag", råbte han til Abraham, der slæbte sig afsted længere nede af bjerget.

Abraham sukkede tungt. Nej, det behøvede de slet ikke. Heller ikke i morgen eller i overmorgen.

Isak stod og ventede på sin far på toppen af Morija bjerg. "Hvor er dyret, vi skal ofre", råbte han, da Abraham endelig viste sig.

Abraham trak vejret dybt, inden han svarede: "Gud vil vise os det", sagde han.

Det godtog Isak. Han hjalp sin far med at bygge alteret, hvor offeret skulle finde sted. Det faldt ham ikke ind, at offeret kunne være ham selv. Det var først, da hans far begyndte at binde ham, han blev urolig.

Abraham var tavs. Isak holdt også op med at tale. Nu hørtes kun åndedræt og det tørre brænde, der knasede under Isak, da Abraham lagde ham op på det.

Da Abraham rejste sig og fandt kniven frem, begyndte angsten at krybe rundt i Isaks mave. Men han turde ikke spørge, hvad det skulle betyde.

Pludselig lød en stemme, der forskrækkede dem begge, så de fór sammen.
'Abraham', ringede det...

I det samme brægede en vædder, der sad fast i noget krat bag dem. Abraham forstod, at Gud alligevel ikke forlangte det umulige af ham. Han løsnede hurtigt Isak og gik hen og fik vædderen lagt ned. Isak var forstumlet og forvirret og stod på rystende ben og så, hvordan faren fik vædderen anbragt på det sted, hvor Isak lige havde ligget.

Da lød stemmen igen:
"Abraham - din tro er stor, og selv ikke din eneste søn nægter du mig"...

Abraham lagde armen om Isaks skuldre og sagde:
"Kom – nu skal vi to hjem til Sara".

Genfortælling A

Den fortabte søn

En mand havde to helt forskellige sønner. Den ene var arbejdsom, alvorlig og vedholdende, og ham kunne man altid regne med. Den anden var munter, sjov og charmerende – og det var ikke altid lige til at vide, hvad der foregik i hans hoved.

”Mine gode drenge...”, sagde faren tit og så på sine sønner med øjnene fulde af kærlighed. Han følte sig umådelig heldig med dem begge to. ”Du ER heldig”, sagde den yngste – ”især med mig”. Den unge mand smilede stort til faren og tilføjede:

”Så derfor vil du nok også gerne give mig min del af arven allerede nu, så jeg kan komme ud og se mig omkring”...

Faren vidste, det ville komme. Alligevel kunne han ikke se sig fri for at blive ramt af det. For hvad var det for noget at bede om arv, før man var lagt i jorden?

Faren vandrede foroverbøjet op og ned ad stien udenfor huset, mens han tænkte. Hans søn bad ham om noget, han både kunne og ikke kunne give. Hvad skulle man dog stille op med sådan en eventyrlysten søn? Let og lege-syg, var han. Ikke den mindste smule trængt af tilværelsens genvordigheder. At holde ham hjemme, ville være det samme som at sætte ham i bur.

Faren endte med at give sønnen hans del af formuen. Sådan måtte det være.

Sønnen drog glad afsted. Han var klar til verden, og verden klar til ham. Men han kom nu ikke meget længere end til den nærmeste by.

Her delte han, hvad han havde og festede løs med vennerne.

Han dansede. Han drak. Han spiste. Han spillede musik og spillede om penge. Han kysede. Mange.

Aften efter aften. Nat efter nat.

Alle lyster blev levet ud - og så en dag var pungen tom.

Samtidig havde hungersnød bredt sig over landet, og den unge mand vidste ikke bedre end at gå til de velstående og tilbyde sig som daglejer. Han passede svin, hvor han kunne komme til det. Ind imellem tiltuskede han sig lidt af de bønner, som svinene åd. Men meget mad blev det ikke til. Han blev hulkindet og bleg og syg og anede ikke, hvad han skulle stille op. Til sidst kunne han ikke udholde sulten længere. Han måtte bide hovedet af al skam og gå den tunge vej hjem til sin fars hus og bede om tilgivelse. Måske kunne han blive daglejer hos ham og på den måde tjene til fø-

den?

Det var ikke en nem beslutning, for hvad nu, hvis hans far slet ikke ville se ham – nu, hvor han bare havde ødslet sine penge væk og kun ejede, hvad han stod og gik i?

Sønnen slæbte sig den lange vej hjem til farens gård. Da han fik øje på den, trak hans mave sig voldsomt sammen – ikke bare af sult, men også af angst for at blive afvist.

Men det var der slet ikke nogen grund til.

Hver dag siden sønnen havde forladt gården, havde faren stået ved vejen og spejdet efter ham. I flere år, var han gået rundt med sin hjemløse kærlighed og havde været ængstelig for, hvad der var sket hans dreng. Og mange gange havde han tænkt, hvor dejligt det ville være, om han dog bare vendte hjem.

Da han fik øje på ham nede ad vejen, turde han næsten ikke tro, det var ham. Sønnens sørgelige forfatning rørte ham dybt. Han græd og løb ham i møde med armene bredt ud. Han omfavnede ham længe og ville slet ikke høre tale om, at sønnen skulle arbejde som daglærer. Han beordrede tværtimod fedekalven slagtet og bad sine tjenere om at finde ordentligt tøj og smykker til sin hjemvendte søn.

Den ældste søn hørte musik og snak fra hovedhuset og gik hjem for at se, hvad der dog gik for sig. Da han så sin bror sidde og trone i midten af nysgerrige folk, der ville høre, hvordan han havde haft det i det fremmede, blev han vred og sagde til faren:

”Jeg har ikke overtrådt et eneste af dine bud, og end ikke et lille kid har du ladet slagte for min skyld”.

Men faren så lige så kærligt på sin store søn som på sin mindste og sagde:

”Alt, hvad der er mit, er dit - og du er elsket, det ved du. Lad os nu feste og fejre, at din bror endelig er tilbage – levende iblandt os”.

Genfortælling B

Den fortabte søn

En mand havde to helt forskellige sønner. Den ene var arbejdsom og alvorlig. Ham kunne man altid regne med. Den anden var munter og havde stor charme. Og det var ikke altid til at vide, hvad der foregik i hans hoved.

”Mine gode drenge...”, sagde faren tit. Han følte sig så heldig med dem begge to.

”Du ER heldig”, sagde den yngste – ”især med mig”. Den unge mand smilede stort til faren og tilføjede:

”Så måske kan jeg få min del af arven allerede nu, så jeg kan komme ud og se mig omkring”...

Faren vidste, det ville komme. Alligevel blev han sur. Hvad var det for noget at bede om arv, før man var død? Han vandrede op og ned ad stien foran huset, mens han tænkte. Hvad skulle han dog stille op med sin legesyge søn? Han var jo helt styret af, hvad han lige havde lyst til. Men at holde ham hjemme ville være det samme som at sætte ham i bur.

Faren endte med at give ham hans del af arven. Sådan måtte det være.

Sønnen drog glad afsted. Han var klar til verden, og verden klar til ham. Men han kom nu ikke længere end til den nærmeste by.

Her festede han løs med vennerne. Han dansede. Han drak. Han spiste. Han spillede musik og spillede om penge. Han kyssede. Mange.

Aften efter aften. Nat efter nat.

Men så en dag var pungen tom.

Samtidig havde hungersnød bredt sig over landet. Den unge mand var nødt til at blive daglejer for at klare sig. Han passede svin. Ind imellem fik han lidt af de bønner, som svinene åd. Men meget mad blev det ikke til. Han blev bleg og syg og anede ikke, hvad han skulle stille op. Til sidst kunne han ikke holde sulten ud længere. Han var nødt til at gå den tunge vej til sin fars hus og bede om tilgivelse. Måske kunne han blive daglejer hos ham og på den måde tjene til føden.

Det var ikke nemt for ham. For hvad nu, hvis hans far slet ikke ville se ham?

Sønnen slæbte sig den lange vej hjem til farens gård. Da han fik øje på den, trak hans mave sig voldsomt sammen. Han var sulten, men også bange.

Men det var der slet ikke nogen grund til.

Hver dag siden sønnen havde forladt gården, havde faren stået ved vejen og kikket efter

ham. I flere år havde han gået rundt og været bekymret for, hvad der var sket hans dreng. Da han fik øje på ham på vejen, turde han næsten ikke tro, det var ham. Så tynd og bleg, han var!

Faren løb ham i møde med armene bredt ud. Han omfavnede ham længe og ville ikke høre tale om, at sønnen skulle arbejde som daglærer. I stedet forlangte han, at fedekalven blev slagtet, og bad sine tjenere om at finde rent tøj og smykker til sin hjemvendte søn.

Den ældste søn hørte musik og snak fra hovedhuset og gik hjem for at se, hvad der skete. Han så sin bror sidde og fortælle folk om, hvad han havde oplevet i det fremmede. Det gjorde ham vred, og han sagde til faren:

”Jeg har overholdt alle dine bud, og ikke engang et lille kid har du ladet slagte for min skyld”.

Men faren så lige så kærligt på sin store søn som på sin mindste. Han sagde:

”Alt, hvad der er mit, er dit. Du er elsket, det ved du. Lad os nu feste og fejre, at din bror endelig er kommet levende tilbage til os”.

Genfortælling A

Påskefortællingen

Ypperstepræsten så indgående på Judas og rakte ham en pose med mønter. "Det skal vi sent glemme dig for", sagde han, og de andre præster nikkede højtideligt. Præsterne vendte ryggen til ham og gik, mens de stak hovederne sammen og lo højt. Judas stod stille lidt og kikkede efter dem. Han sukkede tungt, inden han gik mod huset, hvor aftensmåltidet med lammet og de usyrede brød skulle spises.

De andre disciple var allerede kommet og havde forberedt måltidet. Da Jesus kom, var bordet dækket, og alt var klart til festlighederne. Men just denne påske blev det ikke så festligt.

De satte sig på hynderne omkring det lave bord og vendte deres opmærksomhed mod Jesus i deres midte.

"En af jer vil forråde mig", sagde Jesus. Bare sådan. Ud i luften. Disciple blev urolige og kikkede skiftevis på hinanden og på Jesus.

"Hvem af os?", var der endelig en af dem, der vovede at spørge. Jesus gav sig god tid, før han svarede:

"En af jer", gentog han og fortsatte:

"Jeg skal ikke være her så meget længere – og det skal ham, der forråder mig, heller ikke". Disciple sad tavse og kikkede forstenet ned i bordet.

Jesus tog da brødet. Han brækkede det og sagde:

"Tag dette, dette er mit legeme".

Derefter tog han et bæger med vin og sagde:

"Dette er mit blod – drik det".

Da måltidet var spist, ville Jesus i Getsemane

have for at bede. Disciple forsøgte at lukke folks glade stemmer ude og fulgte efter Jesus. Ikke et ord sagde de til hinanden.

I haven gik Jesus for sig selv og bad fortvivlet om kræfter til at stå det igennem, som lå foran ham. Disciple forstod ikke helt, hvad der var på færde. De skulle holde vagt i haven, men faldt hele tiden i søvn. Hvis de havde vidst, hvad der skulle ske, havde de nok holdt sig vågne.

Pludselig kom en flok mænd med knipler og sværd gående hastigt imod de småsovende disciple. Jesus mødte i halvmørket Judas' blik som det første. Judas styrede direkte mod Jesus og kyskede ham.

Straks efter blev Jesus grebet af mændene. Disciple flygtede forskrækket til alle sider, men Peter fulgte efter mændene, der førte Jesus ud af haven for at bringe ham til ypperstepræsten.

Hos ypperstepræsten forsøgte man at få Jesus dømt for snart det ene, snart det andet. De, der skulle vidne, sagde alle sammen noget forskelligt, og efterhånden blev der sagt så mange modstridende ting, at det blev svært at

få Jesus dømt. Ypperstepræsten vendte sig irriteret mod Jesus og sagde:

”Så må jeg vel hellere spørge forbryderen selv: Er du Kristus, Guds søn?”

Og Jesus svarede, at ja, det var han. Ypperstepræsten blev først overrasket over Jesus svar. Stod tossen ikke der og indrømmede sin forbrydelse og sagde, at han var Guds søn? Da overraskelsen havde lagt sig, blev ypperstepræsten helt vild. Han fægtede skiftevis med armene og flåede i sit tøj og råbte:

”Hvad skal vi nu med vidner - han siger det selv!”

Herefter blev alle hurtigt enige om, at Jesus burde dømmes til døden. At sige, man var Guds søn, var det samme som at sige, at man var Gud. Og det var det værste.

Ypperstepræsterne slæbte Jesus til romeren Pilatus, der skulle dømme ham endeligt. Men nu var Jesus holdt helt op med at sige noget. Pilatus syntes, det var lidt voldsomt at skulle dødsdømme ham, denne tavse tynde mand. Det var svært at se noget farligt i ham.

Det var skik og brug at folket hvert år til påske løslod en udvalgt fange. Pilatus fik det håb, at folket måske ville løslade Jesus: ”Hvad ondt har han gjort”, spurgte han frejdigt den sitrende folkemængde.

Ypperstepræsterne vidste, at det var nemt at få folket til at skifte mening, så de spyttede og rasede og opildnede folket til at forlange en dømt røver frigivet i stedet Jesus.

”Løslad Barrabas”, råbte de.

”Ja”, stemte folket i: ”Løslad Barrabas”...

Og de fortsatte med at råbe taktfast og vedholdende:

”Bar-ra-bas! Bar-ra-bas! Bar-ra-bas!”

Pilatus turde ikke pirke mere til folks vrede og

ville gerne vinde deres gunst. Han lod Jesus piske og udleverede ham til korsfæstelse.

Konger kunne man kende på deres purpur-røde kapper. Derfor gav man nu Jesus en purpurrød kappe på, men blot for at ydmyge ham.

”Jødernes konge, ha! – så må du jo også hellere få en krone på”, sagde en af soldaterne hånligt. Han satte en flettet tornekrans på Jesus hoved. De andre soldater lo højt, mens de tildelte Jesus hårde slag og spark. Så kunne han måske lære det!

De førte ham til Golgata, en lille høj uden for bymuren. Her korsfæstede de ham sammen med to forbrydere til skræk og advarsel for dem, der kom til byen og havde ondt i sinde. Mens Jesus hang på korset, blev folk ved med at håne ham:

”Du, som kan så meget – skulle du nu ikke tage og frelse dig selv?”, sagde de. ”Stig nu ned fra korset, så vi kan se og tro”, stemte andre i.

Men Jesus blev hængende på korset. Helt stille. Forladt.

Da han havde hængt på korset i seks timer, udstødte han pludselig et højt skrig. Så døde han. Samtidig flængedes forhænget i templet i to dele. Den officer, der stod og holdt vagt ved korset, udbrød:

”Jeg tror, vi tog fejl!”

Jesus blev lagt i en klippehule, og en stor sten blev væltet for graven. De mange sørgende kvinder, der havde fulgt ham, så, hvor han blev lagt, og gik efter duftende salver at smøre ham i. Da de dagen efter kom tilbage til graven, var stenen væltet, og graven var tom.

Kvinderne blev forfærdede! En ung mand i hvide klæder sagde, at de ikke skulle være

bange, for Jesus var stået op af graven. Men kvinderne var rystede. De turde ikke fortælle nogen, hvad de havde oplevet, og flygtede i hast fra graven.

Men helt tavse kan de ikke have været. For historien bredte sig hurtigt, og den bliver stadig fortalt hvert år til påske.

Genfortælling B

Påskefortællingen

Ypperstepræsten rakte Judas en pose med mønter.

”Det skal vi sent glemme dig for”, sagde han, og de andre præster nikkede. Præsterne vendte ryggen til Judas og gik. De stak hovederne sammen og lo højt. Judas stod lidt og kikkede efter dem. Han sukkede tungt, inden han gik mod huset, hvor aftensmåltidet skulle spises.

De andre disciple var allerede kommet. Da Jesus kom, var bordet dækket, og alt var klart til fest. Men just denne påske blev det ikke så festligt.

De satte sig omkring det lave bord og vendte deres opmærksomhed mod Jesus.

”En af jer vil forråde mig”, sagde han. Bare sådan. Disciplene blev urolige og kikkede skiftevis på hinanden og på Jesus.

”Hvem af os?”, var der én der spurgte. Jesus svarede:

”Èn af jer”, sagde han blot og fortsatte: ”Jeg forlader jer snart – og det gør ham, der forråder mig, også”.

Disciplene kikkede tavst ned i bordet.

Jesus tog da brødet. Han brækkede det og sagde:

”Tag dette, dette er mit legeme”.

Så tog han et bæger med vin og sagde:

”Dette er mit blod – drik det”.

Da de havde spist, ville Jesus i Getsemane have for at bede. Disciplene fulgte tavse efter. Ikke et ord sagde de.

I haven gik Jesus for sig selv og bad om kræfter til at stå det igennem, som lå foran ham. Disciplene forstod ikke helt, hvad der skete.

Men pludselig kom en flok mænd med knipler og sværd gående hastigt mod dem. Jesus øjne mødte Judas', og Judas styrede direkte mod Jesus og kyssede ham.

Straks efter blev Jesus grebet af mændene. Disciplene flygtede til alle sider, men Peter fulgte efter mændene, der førte Jesus ud af haven for at bringe ham til ypperstepræsten.

Hos ypperstepræsten forsøgte man at få Jesus dømt for snart det ene, snart det andet. De, der skulle vidne, sagde så meget forskelligt, at det blev svært at få Jesus dømt. Ypperstepræsten vendte sig irriteret mod Jesus og sagde:

”Så må jeg vel hellere spørge forbryderen selv: er du Kristus, Guds søn”?

Og Jesus svarede, at ja, det var han.

Ypperstepræsten blev først paf over Jesus svar. Stod han ikke der og sagde, at han var Guds søn? Da overraskelsen havde lagt sig,

blev ypperstepræsten ellelvild. Han fægtede med armene og flåede i sit tøj og råbte: ”Hvad skal vi nu med vidner - han siger det selv!”

Alle blev hurtigt enige om, at Jesus burde dømmes til døden. For at sige, at man var Guds søn, var det samme som at sige, at man også var Gud. Og det var det værste.

Ypperstepræsterne slæbte Jesus til romeren, Pilatus, der skulle dømmе ham. Men nu var Jesus holdt helt op med at sige noget. Pilatus syntes, det var lidt voldsomt at dødsdømme ham. Det var svært at se noget farligt i denne tynde, tavse mand.

Hvert år til påske fik folket lov til at løslade en fange. Pilatus fik det håb, at folket måske ville løslade Jesus:

”Hvad ondt har han gjort?”, spurgte han frejdigt.

Men ypperstepræsterne vidste, at det var nemt at få folket til at skifte mening, så de hidsede folket op .

”Løslad Barrabas”, råbte de spyttende.

”Ja”, stemte folket i: ”Løslad Barrabas”...

Pilatus turde ikke skubbe til folks vrede. Han lod Jesus piske og udleverede ham til korsfæstelse.

Konger kunne man kende på deres purpurøde kapper. Derfor gav man nu Jesus en purpurrød kappe på for at ydmyge ham.

”Jødernes konge, ha! - så må du jo også hellere få en krone på”, sagde en af soldaterne hånligt. Han satte en flettet tornekrans på Jesus hoved, og de andre soldater gav Jesus nogle hårde slag og spark. Så kunne han måske lære det!

De førte ham til en lille høj uden for bymuren. Golgata, hed den. Her korsfæstede de ham sammen med to forbrydere. Mens Jesus hang på korset, blev folk ved med at håne ham:

”Du, som er jødernes konge og Guds søn – skulle du nu ikke tage og frelse dig selv?”, sagde de.

Men Jesus blev hængende på korset. Helt stille. Helt forladt.

Da han havde hængt på korset i seks timer, skreg han pludselig højt. Så døde han. Samtidig flængedes forhænget i templet i to dele. Den officer, der stod og holdt vagt ved korset, udbrød:

”Jeg tror, vi tog fejl!”

Jesus blev lagt i en klippehule. En stor sten blev væltet for graven. De mange sørgende kvinder gik efter duftende salver at smøre ham i. Da de kom tilbage til graven dagen efter, var stenen væltet. Graven var tom! Kvinderne vidste ikke, hvad de skulle tro. En ung mand i hvidt tøj sagde, at de ikke skulle være bange, for Jesus var stået op af graven. Kvinderne turde ikke fortælle nogen, hvad de havde oplevet, og flygtede fra graven. Men noget må de alligevel have sagt, for hvert år til påske fortælles den samme historie.

Genfortælling A

Paulus

I byen Samaria var der næsten kun hedninge. Men folk på gaden var begyndt at stoppe op og tale dæmpet med hinanden om de nye troende. De talte om apostlen Filip, der gik rundt i byen og helbredte syge og forkyndte Guds ord - og om Stefanus, der var blevet stenet for sin tro. Flere og flere ville høre mere.

Men folk gik stille med dørene. De stak hovederne helt tæt sammen eller forsvandt ind i portene. Det var nemlig ikke ufarligt at tale om. Især ikke, hvis Paulus og mænd som ham var i nærheden.

Paulus brød sig mildest talt ikke om disse nye troende, og han lagde ikke skjul på det. Han rasede indædt over dem, der sørgede over Stefanus' død – denne usle mand, der så stædigt holdt fast i sin dumme tro. Og han rasede over, at så mange var lige så stædige som Stefanus og blev ved at mødes på hemmelige steder og holde kirke.

Paulus gjorde, hvad han kunne, for at slippe af med dem.

“De må udryddes og det er enkelt”, sagde han. Alle måtte de samme vej som Stefanus.

Men den nye menighed spredte sig. Selv de værste hedninge endte med at blive døbt og gå rundt som Filip og fortælle, hvad de vidste. Om Stefanus. Om Jesus.

Da Paulus hørte om det og alt det andet ustyrlige, der bredte sig med lynets hast, tøvede

han ikke med at få ypperstepræstens fuldmagt til at lade de nye troende fængsle. Straks han havde fuldmagten i hænderne, drog han mod Damaskus for at udrydde, hvad udryddes kunne. Nu skulle munden lukkes på de stædige æsler. Én gang for alle!

Men lige uden for Damaskus skete der noget underligt. Paulus blev ramt af et stærkt lys, der slog ham til jorden med stor voldsomhed. Selvom hans øjne var vidt åbne, kunne han ikke længere se. Blind som en muldvarp famlede han rundt på jorden for at finde noget, han kunne holde sig til. En stemme sagde:

“Paulus, Paulus - hvorfor forfølger du mig?”

Paulus trykkede sig mod jorden og sagde:

“Hvem taler - hvem er du?”

“Jeg er Jesus”, sagde stemmen og gentog:

“Hvorfor forfølger du mig? Find på noget andet nu. Hvis du går ind til byen, får du at vide, hvad du skal gøre”.

Paulus forsøgte at rejse sig, men han var både blind og omtumlet og måtte have en forbipasserendes hjælp til at komme på benene

og finde ind til Damaskus.

I Damaskus var der en mand, der hed Ananias. Da Paulus hverken havde spist eller drukket i tre dage og tilmed var blind, bad Gud nu Ananias om at gå til Paulus og helbrede ham.

Ananias brød sig ikke om at skulle helbrede en mand, der havde opført sig så rædselsfuldt overfor de nye troende i Jerusalem og nu var kommet til Damaskus for at gøre det samme. Men Gud talte med bestemt stemme og sagde, at Ananias hellere måtte komme afsted, for Gud mente bestemt, at der kunne komme noget godt ud af Paulus.

Ananias vidste godt, at når Gud talte sådan, var der ingen vej udenom. Han fandt Paulus og sagde: "Jeg er sendt til dig af Gud selv - han vil, at du skal opfyldes af Helligånden og tale Guds ord".

Ananias rørte let ved Paulus' øjne, og da var det, som om der faldt skæl fra dem. Hans syn vendte tilbage lige så pludseligt, som det var forsvundet!

Paulus betænkte sig ikke længere. Han bad om at blive døbt, og straks han var kommet til hægterne, gik han i gang med at fortælle jøderne og alle de folkeslag, han kunne nå ud til, at Jesus var Guds søn.

Genfortælling B

Paulus

I byen Samaria var der næsten kun hedninge. Men folk på gaden var begyndt at tale dæmpet om de nye troende. De talte om Filip, der gik rundt i byen og helbredte syge. Og de talte om Stefanus, der var blevet stenet for sin tro.

Flere og flere ville høre mere.

Paulus brød sig overhovedet ikke om disse nye troende. Han rasede over dem, der sørgede over Stefanus' død – denne usle mand, der holdt fast i sin dumme tro. Og han rasede over, at så mange var lige så stædige som Stefanus. De blev ved at holde kirke på hemmelige steder.

“De må udryddes”, sagde Paulus. Alle måtte de samme vej som Stefanus. Men i stedet blev der flere og flere. Selv de værste hedninge blev døbt.

Da Paulus hørte om, hvordan den nye tro bredte sig, hidsede han sig voldsomt op. Han gik til ypperstepræsten for at få lov til at lade de nye troende fængsle. Straks han fik lov, drog han mod Damaskus. Nu skulle munden lukkes på de stædige æsler.

Men lige uden for Damaskus skete der noget underligt. Paulus blev ramt af et stærkt lys. Selvom hans øjne var vidt åbne, kunne han ikke længere se. Han famlede blindt rundt på jorden for at finde noget, han kunne holde sig til.

En stemme sagde:

“Paulus, Paulus - hvorfor er du efter mig?”

Paulus trykkede sig mod jorden og sagde: “Hvem er du?”

“Jeg er Jesus - hvorfor er du efter mig? Find på noget andet nu. Hvis du går ind til byen, får du at vide, hvad du skal gøre”.

Paulus forsøgte at rejse sig. Men han måtte have hjælp fra en, der gik forbi. Han kunne ikke selv komme på benene og finde ind til Damaskus.

I Damaskus var der en mand, der hed Ananias. Da Paulus hverken havde spist eller drukket i tre dage og tilmed var blind, bad Gud nu Ananias om at gå til Paulus og helbrede ham.

Ananias brød sig ikke om, at skulle helbrede en mand, der havde opført sig så væmmeligt. Men Gud talte med bestemt stemme og sagde, at Ananias måtte se at komme afsted. Gud mente bestemt, at der kunne komme noget godt ud af Paulus.

Ananias vidste godt, at når Gud talte sådan, var der ingen vej udenom. Han fandt Paulus og sagde:

“Jeg er sendt til dig af Gud selv - han vil, at du skal tale Guds ord”.

Ananias rørte let ved Paulus' øjne. Det var, som om der faldt skæl fra dem og Paulus fik synet tilbage lige så pludseligt, som det var forsvundet!

Paulus bad nu om at blive døbt. Straks han var kommet til kræfter, gik han i gang med at fortælle folk, at Jesus var Guds søn.

Lydsang

Musik Poul Balslev
Tekst Lene Bekhøi

Lyt - te ud - ad, lyt - te ind, lyt - te ef - ter må - ne - skin,
Lyt - te ind - ad, lyt - te ud, lyt - te ef - ter stjer - ne - skud

glem-te ly - de i et hjør - ne af din hjer - ne. i det fjer - ne.
eng - le - lyd og bjer-ges mum - len

1. Lytte udad, lytte ind
lytte efter måneskin,
glemte lyde i et hjørne af din hjerne.
Lytte indad, lytte ud,
lytte efter stjernesud –
englelyd og bjerges mumlen i det fjerne.

2. Lytte nedad, lytte op
lytte efter træets top
trækkes hårdt igennem himlen efter vinden
Lytte opad, lytte ned
lyt´ til lyden af den fred,
der er stille, som et langsomt strøg på kinden.

(synges stille)

3. Lytte til et kontinent
uden lyd og instrument
ingen latter her på kloden kunne høres!
ord bli´r gemt et hem´ligt sted
ingen sange får vi med
ville men´sker så monstro ha´ fået ører?

4. Lytte fremad, lyt´ tilbage
lyt´ til lyden af de dage
der var fyldt med leg og venners glade stemmer
Lyt´ tilbage, lytte frem
lytte efter alle dem,
der forstår at kærligheden aldrig glemmer.

LYDMASKINEN vejledning til login

Lydmaskinen er det IT-program, som eleverne skal arbejde med deres egen lydfortælling i. Programmet er online og skal ikke downloades. Programmet kan køres fra Ipad, PC og Mac (browsere: Chrome, Firefox, Safari)

Programmet virker IKKE i browseren Internet Explorer.

På hjemmesiden www.lydspor.net ligger en lille film, der viser, hvordan man logger ind og opretter elevgrupper på Lydmaskinen. Filmen findes under "Lærere". Det anbefales at læreren ser denne film. Nedenfor kan man læse sig til, hvordan man logger ind og opretter elevgrupper på Lydmaskinen.

LYDMASKINEN består af:

- Fire lydspor, hvor eleverne kan trække lyde op og sammensætte deres lydfortælling
- To kartoteker med henholdsvis effektlude og små stykker orgelmusik
- En tidslinje, så eleverne kan orientere sig i, hvor langt i forløbet, de er kommet.

Eleverne skal arbejde sammen to og to.

Knapper til afspil og download af fortælling

Home

Hvordan får lærere adgang til LYDMASKINEN?

Tilmeldte lærere modtager sammen med undervisningsoplægget brugernavn og password til LYDMASKINEN. For at logge ind som lærer skal man:

- Gå ind på projektets hjemmeside: www.lydspor.net
- Fra forsiden klikker man ind på "Lærer"
- Man går ned på siden, og i fillisten finder man link til LYDMASKINEN
- Klik på linket.

En ny side åbner sig, og læreren logger ind med brugernavn og password. Når læreren er logget ind, kan hun:

- Oprette brugernavn og password til eleverne
- Se elevernes lydfortællinger
- Selv få adgang til LYDMASKINEN

Hvordan får elever adgang til LYDMASKINEN?

Læreren skal oprette brugernavn og password til sine elever.

Eleverne skal arbejde sammen to og to.

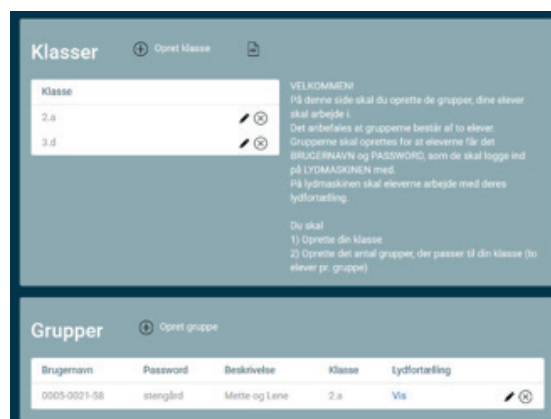
Hver elevgruppe får således samme brugernavn og password.

Læreren opretter den klasse, man skal arbejde med:

- "Opret klasse"

Derefter skal elevgruppen oprettes:

- "Opret gruppe"

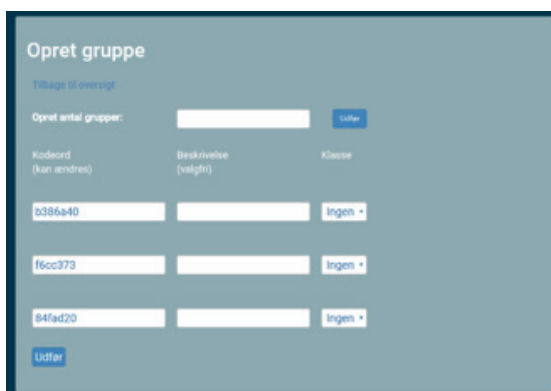
Kan man oprette flere elevgrupper på en gang?

Man kan oprette flere grupper på en gang ved at skrive det antal grupper, man ønsker at oprette.

Derefter klikkes på "udfør".

Det ønskede antal grupper oprettes automatisk med hvert sit brugernavn og password.

I feltet "Beskrivelse (valgfri)" kan man anføre navnene på de elever, der skal arbejde sammen.

Kan elevernes passwords ændres til noget nemmere?

Passwords kan ændres, og det er fx muligt at alle grupper i klassen får det samme password, mens brugernavnene forbliver forskellige. Læreren ændrer password ved at omskrive det password, der allerede står i feltet. Når password og beskrivelse er som ønsket for alle grupper, trykkes "udfør".

Hvad skriver man i feltet "beskrivelse"?

Feltet er tænkt som en hjælp til lærers planlægning, og for at eleverne efterfølgende kan finde frem til de rigtige brugernavne og passwords.

Få PDF med elevernes brugernavne og passwords

Når læreren igen er ude i oversigten over de oprettede klasser, kan han klikke på ikonet PDF. Herved dannes en PDF med oversigten over elevernes brugernavne, passwords og beskrivelser (elevnavne). Denne kan den pågældende lærer gemme eller printe.

Hvordan opretter man ekstra grupper?

Der kan til enhver tid oprettes nye grupper, når man er logget ind som lærer.

Hvad hvis man glemmer sit password?

Hvis man glemmer sit password, skal man kontakte den skoletjeneste, der har udleveret koden.

Hvor henvender man sig, hvis man oplever problemer med Lydmaskinen?

I tilfælde af at du ikke kan oprette dine elever, eller der opstår problemer med programmet, mens eleverne arbejder i det, skal du rette henvendelse til den skoletjeneste, som har givet dig brugernavn og password. De kan enten selv hjælpe dig eller sørge for, at andre tager affære.

LYDMASKINEN vejledning til elever

Nu er I kommet til den del af projektet, hvor I skal sammensætte jeres egen lydfortælling.

Her får I instruktionen til, hvordan I arbejder i programmet: LYDMASKINEN.

Programmet er online og skal ikke downloades. Programmet kan køres fra iPad, PC og Mac (browsere: Chrome, Firefox, Safari)

Programmet virker IKKE i browseren Internet Explorer.

På hjemmesiden www.lydspor.net finder I et link til LYDMASKINEN. Der åbner sig nu et login-billede.

Hvordan logger I ind på LYDMASKINEN?

I skal arbejde sammen to og to.

Jeres lærer har oprettet koder til hver gruppe.

Hver gruppe får et

- Brugernavn
- Password

Når I er logget ind, bliver jeres arbejde automatisk gemt. I finder jeres lydfortælling igen ved at

- Logge ind med brugernavn og password
- Klikke på det billede, fortællingen ligger under.

Valg af fortælling

I skal nu vælge "melletrin" for at komme ind på de rigtige fortællinger.

Dernæst skal I vælge billedet af den fortælling, I har arbejdet med.

Hvis I har arbejdet med helt andre fortællinger I undervisningen, kan I klikke på feltet "En fortælling efter eget valg". Her skal I skrive navnet på jeres fortælling.

Selve LYDMASKINEN

Når I klikker på billedet, åbner LYDMASKINEN sig, og I er klar til arbejde.

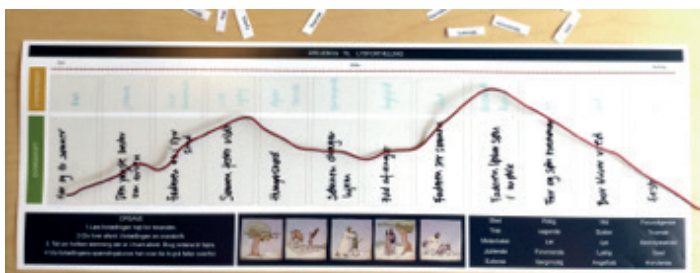

Vejledning til elever - fortsat

Gemte fortællinger er synlige i øverste bjælke

Når I er logget ind og har arbejdet med en fortælling, gemmes jeres arbejde automatisk. I den øverste bjælke kan I se, hvilke fortællinger I er i gang med.

Hvis I vil fortsætte arbejdet i jeres fortælling, klikker I blot på billedet for den fortælling, I vil videre med.

Hvordan opbygger man en fortælling?

I skal bruge jeres elevfolder, hvor I har arbejdet med fortællingens stemninger og handling.

I skal nu lytte til de mange forskellige lyde i de to kartoteker nederst på siden. Her skal I finde:

- Musik, der svarer til STEMNINGERNE i kartoteket med orgellyde
- Lyde, der svarer til HANDLINGEN i kartoteket med effektllyde.

Lydene trækker I op i de fire grå lydspor.

Hvordan finder og bruger man "værktøjskassen"?

Værktøjskassen kommer frem, når I trykker på en lyd i lyd-sporene. Her kan I:

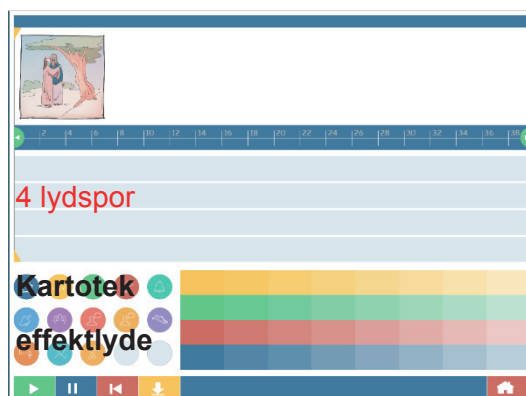
- Beskære lydene
- Fade start og slut på lyden
- Justere volumen op og ned på de enkelte lyde.

Hvis man trykker på X lukker man værktøjskassen.

Hvis man trykker på V, accepterer man ændringerne.

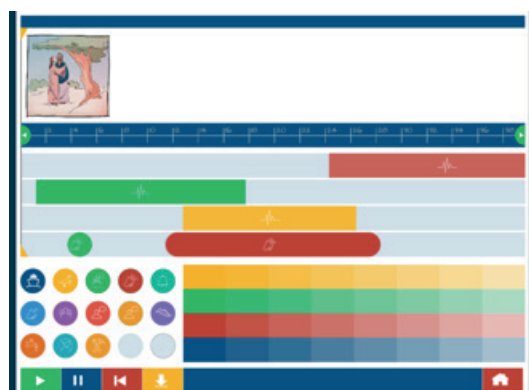
Hvor mange fortællinger kan I lave?

Hver gruppe har mulighed for at lave en lydfortælling pr. bibelfortælling. I boksen en fortælling efter eget valg, kan I oprette op til 10 fortællinger.

Knapper til afspil og download af fortælling

Home

EN PRÆST FORTÆLLER

Da jeg var i kirken for blot tre dage siden, var kirken fyldt med blomster. De duftede, så man næsten blev bedøvet, når man trådte ind i rummet. Der var levende lys i stolerækkerne, og kirken var fyldt helt op med mennesker. De havde ét fokus, nemlig den hvide kiste, der stod i koret - pyntet med blomster og en enkelt børnetegning.

Der skulle være begravelse. De fleste af dem, der var i kirken, var triste og kede af det. De havde mistet et elsket menneske, som de nu skulle tage endelig afsked med.

Nogle af dem sad måske og tænkte på alt det, de havde oplevet sammen med den, der nu var død. Andre sad måske og tænkte på alt det, de ikke nåede at lave sammen. Og andre igen sad måske og tænkte på dét, de ikke fik sagt i tide.

Nogle græd. Andre sad bare helt stille eller hviskede dæmpet til hinanden. Uanset hvilke følelser de hver især sad med, var der ingen tvivl om, at der denne dag var sorg i kirken. De mennesker, der var tilstede, tænkte tilbage og mindedes.

Det var en gammel dame, jeg skulle begrave. Hun havde levet et langt liv med alt det, der betød noget for hende. Hun havde ikke været syg. Hun var bare gammel, træt. I sidste uge begravede jeg et yngre menneske, der var død efter en ulykke. Da kunne man mærke, at de mennesker, der var i kirken, nærmest var i chok. Meningsløsheden stod malet i deres ansigter: Hvad var det lige, der var sket, og hvorfor?

Både i dag og i sidste uge dage var der sorg i kirken. Sorgen kom bare helt forskellig til udtryk. Musikken var med til at understrege begge stemninger. De var fint at spille begravelsessalmer for den gamle dame – men der var også brug for noget mere livfuldt musik til den anden begravelse.

I lørdags skete der noget helt andet i kirken. Godt nok var der også lys i stolerækkerne, og kirken var pyntet med blomster. Men musikken var anderledes og de mennesker, der var her, udstrålede også en helt anden stemning end dem, der sad her til begravelserne. De småsnakkede og grinede. Lige indtil orglet begyndte at spille. Med et ordentligt rabalder. Der gik et sus igennem gæsterne. De rejste sig og kiggede op mod indgangsdøren, hvor bruden kom ind og langsomt skred op ad kirkegulvet sammen med sin far. Hun skulle op til alteret for at sige ja og bekræfte sin kærlighed til den, hun elsker. Han stod ved alteret og ventede på hende. Han så meget glad ud! Stemningen nærmest euforisk. Fyldt med spænding. Og musikken fulgte brudeparret og gæsterne fra ende til anden.

Tænk, at kirkerummet kan rumme det hele. Både sorgen, tristessen - og den helt store glæde. Og inden for så kort tid! Der er i mere end én forstand højt til loftet i kirken. Hvis væggene i det rum kunne tale, ville de fortælle om alle menneskelige følelser

På søndag skal der være barnedåb her i kirken. Da vil den igen være fyldt med glade mennesker, der skal til barnedåb. Men dåben foregår til en helt almindelig gudstjeneste. Så der sidder måske også mennesker, der har det helt anderledes. Måske helt almindeligt. Men dåben er en stor begivenhed i de fleste nære familiemedlemmers liv, og når et barn skal døbes, kan andre kirkegængere næsten ikke undgå, at blive smittet af glæden. Men musikken – den skal jo afspejle det hele. Selvom der er stor glæde ved en barnedåb, så kan det godt være, at den tekst, der bliver læst op fra biblen, er voldsom og musikken kan rumme det hele.

Litteraturliste

- Kjærstad, Jan, Forførelsen, Aschehoug 1993
Jørgensen, Dorthe, Den æstetiske tilgang i Religionslærerens Håndbog
II, RPF 2012
Kirk, Elsebeth & Fredens, Kirsten, Musikalsk læring, Hans Reitzels Forlag
2001

